

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2020 m. liepos 2 d.
(OR. en)

9346/20

Tarpinstitucinė byla:
2020/0137 (NLE)

EDUC 268
SOC 439
EMPL 341
JEUN 57
COMPET 303
ECOFIN 558

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2020 m. liepos 2 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2020) 275 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2020) 275 final.

Pridedama: COM(2020) 275 final

Briuselis, 2020 07 01
COM(2020) 275 final

2020/0137 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir
atsparumo**

{SWD(2020) 123 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Apie pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl profesinio mokymo¹ siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo pranešta 2020 m. sausio 14 d. komunikate „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“². Tai svarbi **Europos socialinių teisių ramsčio** įgyvendinimo dalis. Ja stiprinamas 1 principas – „Švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą“.

Romos sutartyje apibrėžta bendra profesinio mokymo politika išplėsta 2002 m. pradėjus Kopenhagos procesą, per kurį suburtos valstybės narės, socialiniai partneriai bei Komisijos atstovai ir kurį taip pat parėmė profesinio mokymo paslaugų teikėjų asociacijos. **Europos Sąjungos profesinio mokymo įstaigose mokosi apytikriai pusė vidurinių išsilavinimą įgyjančių asmenų**. Profesinis mokymas padeda jaunimui pasirengti sėkmingai pradėti profesinį gyvenimą ir tenkinti dėl įvairių priežasčių iškilusius darbingo amžiaus žmonių poreikius kelti kvalifikaciją ar persikvalifikuoti – jis gali padėti dirbantiems asmenims nuolat tobulinti savo įgūdžius, prisitaikyti prie kintančių darbo reikalavimų ar derėtis dėl darbo keitimo, o bedarbiams – įgyti įgūdžių, reikalingų norint sugrįžti į darbo rinką, ir apskritai per įgytas žinias, įgūdžius ir nuostatas besimokantiejiems suteikti galių, leidžiančių sėkmingai tobulėti profesiniu, socialiniu ir asmeniniu lygmenimis.

COVID-19 pandemija visoje Europoje labai sutrikdė standartinę švietimo ir mokymo veiklą, tarp jų ir profesinį mokymą. Nors valstybės narės greitai perėjo prie skaitmeninio mokymosi sprendimų, viruso plitimo valdymo priemonės ir vėliau kilusi krizė buvo rimtas sistemos atsparumo išbandymas. Padėtį dėl profesinio mokymo dar labiau pasunkino tai, kad dauguma sektorių sustabdė tokias praktinio mokymo formas, kaip mokymasis darbo vietoje ir pameistrystė³.

Ekonomikos atsigavimas po COVID-19 krizės suteikia galimybę paspartinti profesinio mokymo reformas ir sustiprinti jo atsparumą, visų pirma skaitmeninant mokymosi pasiūlą ir metodus ir greitai prisitaikant prie kintančių darbo rinkos poreikių. Svarbu nepamiršti, kad būtina kiekvienam besimokančiajam, mokytojui ar instruktoriui užtikrinti prieigą prie skaitmeninių priemonių ir technologijų, taip pat užtikrinti tinkamas konsultavimo priemones. Tokios skaitmeninės priemonės kaip simulatoriai, virtualioji ir papildyta realybė gali padidinti profesinio mokymo prieinamumą ir veiksmingumą, ypač pameistrystės vietas siūlančių mažų ir vidutinių įmonių atveju. Šioje srityje svarbų vaidmenį gali atlikti bendri kelių įmonių mokymo centrai ir profesinio meistriškumo centrai.

Numatoma, kad pandemija sukels patį giliausią ekonomikos nuosmukį per visą ES istoriją ir šiuo metu į darbo gretas įsiliejančiam jaunimui bus sunkiau susirasti savo pirmąjį darbą⁴.

¹ Profesinis mokymas – tai mokymas, skirtas suteikti konkrečias profesijas ar plačiau darbo rinkoje reikalingas žinias, gebėjimus, įgūdžius ir (arba) kompetencijas jaunimui ir suaugusiems asmenims, kuris gali būti vykdomas formalioje ir neformalioje aplinkoje visais Europos kvalifikacijų sandaros lygiais, įskaitant tretinį.

² Komisijos komunikatas „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“, COM(2020) 14 *final*.

³

https://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_community_apprenticeship_experts_synthesis_how_are_european_countries_managing_apprenticeships_to_respond_to_the_coronavirus_crisis.pdf

⁴ Europos ekonomikos prognozė. 2020 m. pavasaris. Institucijos dokumentas Nr. 125, 2020 m. gegužės mėn., Europos Komisija.

Ankstesnių krizių patirtis parodė, kad jaunimas iš tiesų gali nukentėti labiausiai. Todėl siekiant ekonomikos atsigavimo po COVID-19 krizės, ypač svarbu toliau stiprinti profesinio mokymo sistemas, nes ankstesnių ekonomikos ir finansų krizių patirtis parodė, kad profesinis mokymas ypač svarbus, siekiant tikslo paremti jaunimo užimtumą. Nustatyta, kad visų pirma pameistrystė, mokymasis darbo vietoje, taip pat bedarbiams skirtos trumpalaikės profesinio mokymo programos leidžia padidinti įsidarbinamumą ir palengvinti įsiliejimą į darbo rinką ar grįžimą į ją⁵. Šiuo pasiūlymu prisidedama prie kokybiškos pasiūlos (visų pirma – pameistrystės ir kitų profesinio mokymo programų pasiūlos) pagal **Jaunimo garantijų iniciatyvą**, užtikrinant jos atitiktį darbo rinkos poreikiams, skaitmeninimą ir profesinio mokymo aplinkosauginį tvarumą. Juo taip pat bus raginama labiau remti pameistrystę ir Europos pameistrystės aljansą, kad būtų atnaujintas ir padidintas įsipareigojimas teikti kokybiškas ir veiksmingas pameistrystės galimybes.

Darbo aplinka ir įgūdžiai kinta, todėl profesinį mokymą taip pat reikia modernizuoti. Pokyčiai, pvz., gamybos ir paslaugų automatizavimas ir skaitmeninimas, ir toliau lemia darbo rinkos transformacijas. Be to, dėl dvigubo perėjimo prie **labiau skaitmeninės ir žalesnės ekonomikos** profesinis mokymas turės prisitaikyti, kad profesinio mokymo programų dalyviai įgytų perėjimui prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos reikalingų įgūdžių, ir kartu dar sykį patvirtintų ir sustiprintų esminį profesinio mokymo vaidmenį **mokymosi visą gyvenimą tęstinumui**. Šiuo atžvilgiu taip pat ypač svarbus yra kompleksinis mokymas, sujungiantis formaliai atskirtas ar lygiagrečias mokymosi sritis, pvz., sveikatos ir aplinkosaugos sektorių⁶.

Kadangi Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje politikos sistema ir konkretūs profesinio mokymo prioritetai baigia galioti 2020 m., atsirado galimybė nustatyti naują platesnio užmojo Sąjungos profesinio mokymo politiką, tinkančią spręsti pirmiau išdėstytas problemas. Turėtų būti bendrai siekiama ES profesinio mokymo modernizavimo, kad būtų galima patenkinti didelius kvalifikacijos kėlimo ir persikvalifikavimo poreikius, kylančius iš bendro užmojo būti pasirengusiems XXI a. iššūkiams, visų pirma – paremti ekonomikos atsigavimą po COVID-19 pandemijos ir prisidėti prie tvaresnės, sąžiningesnės ir atsparesnės Europos Sąjungos.

Šis pasiūlymas įtvirtintas kitose būsimose Komisijos politikos iniciatyvose, visų pirma Komisijos komunikate „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“⁷, komunikate „Jaunimo užimtumo rėmimas. Darbo vietos būsimajai kartai“⁸, Skaitmeninio švietimo veiksmų plane, Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginėje programoje („ET 2020“) ir Europos švietimo erdvėje, apimančioje visus švietimo ir mokymo lygmenis ir tipus.

- **Pasiūlymo taikymo sritis**

Komisijos pasiūlymo dėl Tarybos rekomendacijos dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo tikslas – atnaujinti ES profesinio mokymo politiką ir taip

⁵ Profesinio mokymo įstaigų absolventų užimtumo lygis pamažu kilo – nuo 73,7 proc. 2009 m. iki 79,5 proc. 2018 m.

⁶ Kaip, pvz., rekomenduota 2019 m. komunikate „Strateginis požiūris į vaistinius preparatus ir jų poveikį aplinkai“.

https://ec.europa.eu/environment/water/water-dangersub/pdf/strategic_approach_pharmaceuticals_env.PDF

⁷ COM(2020) 274 *final*.

⁸ COM(2020) 276 *final*.

- (a) **modernizuoti Sąjungos profesinio mokymo politiką**, remiant perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos demografinių pokyčių metu, taip pat remiant nacionalinių profesinio mokymo sistemų aukštynkryptę konvergenciją. Dėl lemiamos profesinio mokymo svarbos ir visų pirma pameistrystės vaidmens didinant įsidarbinamumą, siūlomu modernizavimu taip pat bus remiamas **jaunimo įsidarbinamumas ir suaugusieji, kuriems reikia nuolat kelti kvalifikaciją ar persikvalifikuoti**. Jis taip pat apims dažnesnį skaitmeninių priemonių naudojimą ir nuolatinį profesinio mokymo sistemų skaitmeninimą, o tai prisidės prie didesnio jų atsparumo;
- (b) **įvirtinti lemiamą profesinio mokymo vaidmenį mokymosi visą gyvenimą tęstinumui** ir glaudžias profesinio mokymo sąsajas su visais švietimo ir mokymo sektoriais, o tam reikia užtikrinti galimybes keisti studijų kryptį ir skaidrumą;
- (c) **racionalizuoti Europos bendradarbiavimo procesą** profesinio mokymo srityje integruojant ir pritaikant profesinio mokymo kokybės užtikrinimo (EQAVET) ir lankstumo bei priderintų paslaugų teikimo (ECVET) priemones;
- (d) **supaprastinti profesinio mokymo valdymą Sąjungos lygmeniu** (tai susiję su dabartinių rekomendacijų dėl ECVET ir EQAVET integravimu į šį pasiūlymą ir jų panaikinimu dėl šios priežasties) ir apibrėžti darbo metodus, paramos veiklos Sąjungos lygmeniu rūšis ir stebėsenos, skirtos įvertinti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangą, sistemą; jis turėtų visapusiškai derėti su platesne mokymo valdymo sistema.

Veiksmų, kurių turi būti imtasi **nacionaliniu lygmeniu**, srityje nustatyti tokie nauji elementai:

- **pabrėžiamas lemiamas profesinio mokymo sistemų vaidmuo jaunimui**, įsiliejančiam į darbo rinką, ir priduriama, kad profesinio mokymo sistemos turėtų būti ne mažiau svarbios suaugusiems, kuriems reikia nuolat kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti;
- **užtikrinti profesinio mokymo paslaugų teikėjams tam tikrą savarankiškumo lygį**, kad jie galėtų greitai reaguoti į su įgūdžiais susijusias problemas, siūlyti greito perkvalifikavimo programas ir dirbti glaudžiai bendradarbiaudami su viešojo ir privačiojo sektorių darbdaviais;
- **profesinio mokymo programas suskirstyti į modulius** ir juos išplėsti į aukštesnius kvalifikacijos lygius ir mikrokredencialus;
- **profesinį mokymą susieti su perspektyviomis ekonominėmis strategijomis ir inovacijų sistemomis**;
- **skatinti profesinio meistriškumo centrus**⁹ (pirmiausia per programą „Erasmus+“), susietus su pažangiosios specializacijos strategijomis ir siūlančius inovatyvias paslaugas, apimančias klasterius¹⁰, verslo inkubatorius, paramą startuoliams ir

⁹ Siekiama, kad profesinio meistriškumo centrai taptų pasaulinio lygmens konkrečių sričių profesinio mokymo atskaitos taškais, skirtais tiek pirminiam jaunimo mokymui, tiek tolesniam suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui, kurie laiku lanksčiai teiktų įmonėms reikalingų įgūdžių mokymo pasiūlą. Jie veikia vietos lygmeniu ir yra glaudžiai integruoti į vietos inovacijų ekosistemas ir klasterius; jie suburia draugėn įvairius vietos partnerius, pvz., profesinio mokymo paslaugų teikėjus, darbdavius, mokslinių tyrimų centrus, plėtros agentūras ir užimtumo tarnybas (sąrašas nebaigtinis), kad plėtotų įgūdžių ekosistemas, prisidedančias prie regioninės, ekonominės ir socialinės plėtros, inovacijų ir pažangiosios specializacijos strategijų.

¹⁰ Pramonės klasteriai yra specializuotų įmonių, dažnai MVĮ ir kitų susijusių paremiančių veikėjų grupės vietoje, kurioje glaudžiai bendradarbiaujama. Europoje yra apie 3000 specializuotų klasterių, apimančių

technologijų sklaidą, visų pirma skirtą MVĮ, siekiant, kad profesinis mokymas taptų atsparus ir tinkamas atsižvelgiant į didėjantį skaitmeninimą, skaitmeninę parengtį ir skatintų pereiti iš nuosmukį patiriančių sektorių į naujus augančius sektorius;

- profesinio mokymo programose ir organizaciniame valdyme **įtvirtinti aplinkosauginį ir socialinį tvarumą**, aplinkosauginius aspektus siejant su kitomis sritimis;
- **užtikrinti geresnes galimybes keisti** studijų kryptį įvairiose švietimo ir mokymo sistemose;
- atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos sukeltą situaciją, **padidinti profesinio mokymo įstaigų skaitmeninę parengtį**, skatinant taikyti naujas mokymosi aplinkas, priemones ir pedagoginius metodus, visų pirma susijusius su skaitmeninimu, taip padėti kuriant konkrečias ir universalias profesinio mokymo programas ir atitinkamą turinį, ir į EQAVET sistemą įtraukiant skaitmeninimo aspektą;
- **didinti profesinio mokymo patrauklumą** besimokantiejiems ir įmonėms, įskaitant labai mažas, mažasias ir vidutines įmones, pvz., per tarptautinimą ir didesnes besimokančiųjų ir darbuotojų judumo galimybes, siūlomas pagal programą „Erasmus+“ ir kitas finansavimo galimybes;
- spręsti nuostatų dėl **lyties** ir lyčių stereotipinių pasirinkimų problemas ir remti įvairovę ir įtraukumą;
- **apibrėžti rodiklių ir tikslų rinkinius**, kad būtų įmanoma vykdyti kiekybinę ir kokybinę profesinio mokymo sistemų rezultatų stebėseną.

Pasiūlymu ne tik dar sykį patvirtinamas trišalio Profesinio mokymo patariamojo komiteto vaidmuo, bet taip pat pateikiami šie **nauji ES lygmens elementai**:

- **siūloma paramos paslauga**, kuri apima skirtingus profesinio mokymo sistemų aspektus (pvz., pameistrystę, profesinio meistriškumo centrus, tęstinį profesinį mokymą, kokybės užtikrinimą), sujungiant kelių atskirų paramos struktūrų (EQAVET ir ECVET sekretariatų, pameistrystės rėmimo paslaugų, ekspertų darbo grupių) valdymą;
- **parama profesinio mokymo įstaigų skaitmeniniam parengtumui**, dažniau taikant priemonę SELFIE ir jos taikymą laipsniškai išplečiant į mokymąsi darbo vietoje ¹¹;

54 mln. darbo vietų. Atnaujintoje ES pramonės politikos strategijoje klasteriai laikomi galinga ekonomikos vystymosi priemone, remiančia vietos lygmens pramonės inovacijas.

¹¹ SELFIE (efektyvaus mokymosi švietimo technologijomis skatinant inovacijas savianalizė, angl. *Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies*) yra nemokama, paprasta naudoti ir pagal poreikius pritaikoma priemonė, padedanti mokykloms įvertinti savo padėtį, susijusią su mokymusi skaitmeniniame amžiuje. Ji sukurta JRC, siekiant padėti mokykloms skaitmenines technologijas įtraukti į mokymo, mokymosi ir moksleivių vertinimo procesus. Ja naudojantis galima nustatyti, kas veikia gerai, kurias sritis reikia tobulinti ir kokie turėtų būti prioritetai. Šiuo metu priemonė parengta 24 Europos Sąjungos oficialiosiomis kalbomis; ilgainiui bus įtraukiama daugiau kalbų. Priemone SELFIE – anonimiškai – renkamos mokinių, mokytojų ir mokyklos vadovų nuomonės apie tai, kaip jų mokykloje naudojamos technologijos. Jos renkamos pateikiant trumpus teiginius ir klausimus ir taikant paprastą 1–5 balų skalę, kurioje galima pasirinkti sutikimo arba nesutikimo su kiekvienu teiginiu laipsnį. Teiginiai apima tokias sritis kaip lyderystė, infrastruktūra, mokytojų rengimas ir mokinių skaitmeniniai gebėjimai. Įsivertinimo rezultatus galima strategiškai naudoti sistemos ir institucijos lygmeniu, siekiant toliau stiprinti pajėgumus ir investuoti į infrastruktūrą, atsižvelgiant į nustatytus trūkumus;

- **Europos profesinis mokymas skatinamas kaip pasaulinis įgūdžių ugdymo atskaitos taškas**, didinamas judumas ir profesinių kvalifikacijų ir mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų pripažinimas, be kita ko, vystant pagrindinių Europos profesinių profilių koncepciją, kuri būtų EUROPASS platformos dalis ir kurią, esant galimybei, papildytų profesinis skaitmeninis turinys;
- **pradedamas taikyti profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tarpusavio vertinimo procesas**, siekiant paremti aukštynkryptę kokybės, skaidrumo ir abipusio pasitikėjimo konvergenciją.

Politinės aplinkybės

Komisija, reaguodama į COVID-19 krizę, pasiūlė drąsų ir išsamų **planą atsigauti ir paruošti dirvą naujai kartai**. Šiame plane pateikiamos veiksmų gairės suteikti postūmį Europos ekonomikai, apsaugoti ir kurti darbo vietas, paskatinti perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos, ateities kartoms padaryti ją sąžiningesnę, atsparesnę ir tvaresnę. Jame pabrėžiama, kad vis svarbiau tampa tobulinti ir pritaikyti įgūdžius, žinias ir gebėjimus.

Pagal priemonę „Next Generation EU“¹² finansų rinkose bus telkiamas naujas finansavimas 2021–2024 m. naujai pasiūlytai **ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei**¹³ ir **iniciatyvai REACT-EU**¹⁴. Abi programos apims investicijas į **įgūdžius, švietimą ir mokymą**, taip siekiant padėti pagrindus žaliai, skaitmeniniam ir atspariam ekonomikos atsigavimui. Komisija taip pat pakoregavo savo pasiūlymus dėl būsimo „Europos socialinio fondo+“, kad iš jo dar labiau būtų remiamos **jaunimo užimtumo priemonės, švietimas ir įgūdžiai**.

Gaivinimo strategijos dalis taip pat yra Komisijos pasiūlymas suteikti nemenką papildomą 30 mlrd. EUR finansavimą **Teisingos pertvarkos fondui**, kuriame dabar iš viso bus 40 mlrd. EUR. Šios lėšos bus skiriamos sumažinti perėjimo prie poveikio klimatui neutralumo socialinį ir ekonominį poveikį labiausiai paveiktuose regionuose, pvz., teikiant paramą darbuotojų perkvalifikavimui, padedant MVĮ kurti naujas ekonomines galimybes, investuoti į perėjimą prie švarios energetikos ir į žiedinę ekonomiką¹⁵.

Tai yra susiję su **Europos žaliuoju kursu**, arba nauja ekonomikos augimo strategija, kuria siekiama ES pertvarkyti į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurioje 2050 m. nebebūtų grynojo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o ekonomikos augimas būtų atsietas nuo išteklių naudojimo. Investicijos į **labiau žiedinę ekonomiką**¹⁶ gali padėti ES sumažinti priklausomybę nuo išorės tiekėjų ir padidinti jos atsparumą pasaulinėms tiekimo problemoms. Vykdam būsimą **iniciatyvą „Renovacijos banga“** daugiausia dėmesio bus skiriama darbo vietų kūrimui statybos, renovacijos ir kitose darbu imliose pramonės šakose¹⁷. Dėl perėjimo šiose srityse didėja perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo poreikiai. Profesinio mokymo programos gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant šiuos įgūdžius ir gali daug prisidėti įgyvendinant kitas Europos žaliojo kurso iniciatyvas¹⁸.

¹² COM(2020) 456 *final*.

¹³ COM(2020) 408 *final*.

¹⁴ COM(2020) 451 *final*.

¹⁵ COM(2020) 442 *final*.

¹⁶ COM(2020) 98 *final*.

¹⁷ COM(2020) 456 *final*.

¹⁸ Pvz., 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje (COM (2020) 380 *final*) pabrėžiamas lemiamas įgūdžių vaidmuo pereinant prie žaliosios ekonomikos ir kovojant su biologinės įvairovės nykimu; joje daug dėmesio skiriama įvairiausių sektorių darbuotojų mokymo ir perkvalifikavimo aspektams. Tai taip pat prisidės prie tų būsimo Oro, vandens ir dirvožemio nulinės taršos veiksmų plano aspektų, dėl kurių

Siekdama spręsti dvigubą iššūkį, susijusį su perėjimu prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos, Komisija taip pat priėmė **Naują Europos pramonės strategiją**¹⁹. Joje raginama imtis ryžtingų veiksmų, kad mokymasis visą gyvenimą taptų tikrove visiems ir kad švietimas ir mokymas neatsiliktų nuo šio dvigubo perėjimo. Joje taip pat raginama, kad aukštojo mokslo ir profesinio mokymo sistemos aprūpintų darbo rinką didesniu mokslininkų, inžinierių ir technikų skaičiumi. Taip pat ir **Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategijoje** pabrėžiama, kaip vis daugiau MVĮ sunku rasti būtinų įgūdžių turinčių darbuotojų ir tai, kad kvalifikuotų darbuotojų ar patyrusių vadovų trūkumas tebėra pati didžiausia ketvirtadalio Europos Sąjungos MVĮ problema²⁰. Profesinis mokymas ypač svarbus MVĮ, siekiant užtikrinti, kad jų darbuotojai turėtų darbo rinkoje reikalingų įgūdžių.

Vykstančios skaitmeninės transformacijos galimybės ir iššūkiai ir Europos politinis atsakas buvo išdėstyti strategijoje „**Europos skaitmeninės ateities formavimas**“, kurioje pabrėžiama būtinybė investuoti į visų europiečių švietimą, mokymą ir skaitmeninius įgūdžius, atsižvelgiant į priimtą **2020–2025 m. lyčių lygybės strategiją**²¹.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Pagal SESV 166 straipsnio 1 dalį Sąjunga įgyvendina profesinio mokymo politiką, kuria remiami ir papildomi valstybių narių veiksmai, kartu visiškai pripažindama valstybių narių atsakomybę už profesinio mokymo turinį ir organizavimą. Sąjungos veiksmų pagal SESV 166 straipsnio 2 dalį tikslas yra:

- palengvinti prisitaikyti prie pramonės permainų, ypač vykstant profesiniam mokymui ir perkvalifikavimui;
- atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, tobulinti pradinį ir tolesnį profesinį mokymą, siekiant palengvinti profesinę integraciją ir reintegraciją į darbo rinką;
- palengvinti profesinio mokymo prieinamumą ir skatinti instruktorių ir besimokančių asmenų, ypač jaunimo, judėjimą;
- skatinti švietimo ar mokymo įstaigų ir firmų bendradarbiavimą;
- plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių mokymo sistemų klausimais.

Pagal SESV 165 straipsnio 1 dalį Sąjunga prisideda prie geros kokybės švietimo plėtojimo skatindama valstybes nares bendradarbiauti, o prireikus – paremdama ir papildydama jų veiklą, kartu paisydama valstybių narių atsakomybės už mokymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą. Sąjungos veiksmų pagal SESV 165 straipsnio 2 dalies antrą ir ketvirtą įtraukas tikslas yra:

svarbu sutelkti įvairių sričių, pvz., aplinkosaugos ir sveikatos, švietimą ir įgūdžius, siekiant spręsti vis daugiau kompleksškumo įgyjančias problemas. Strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ (COM(2020) 381 *final*), kuria siekiama pakeisti mūsų maisto gamybos ir pateikimo ant mūsų stalo būdus, taip pat pripažįstamas lemiamas žinių ir rekomendacijų vaidmuo perėjimui paremti.

¹⁹ COM(2020) 102 *final*.

²⁰ COM(2020) 103 *final*.

²¹ Komisijos komunikatas „Lygybės Sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“, COM(2020) 152 *final*.

- skatinti studentų ir dėstytojų judumą, *inter alia*, skatinant akademinį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą;
- plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių švietimo sistemų klausimais;

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

ES, siekdama vystyti kokybišką mokymą ir įgyvendinti profesinio mokymo politiką, yra atsakinga už tai, kad paskatintų valstybių narių bendradarbiavimą, paremdama ir papildydama jų veiksmus ten, kur to reikia.

Kokybiškos profesinio mokymo sistemos ir jų konvergencija yra laisvo asmenų, prekių ir paslaugų judėjimo, ES darbo jėgos atsparumo ir galiausiai sėkmingai veikiančios tvarios vidaus rinkos pagrindas, todėl atitinkamas problemas galima spręsti tik Europos lygmeniu.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 166 straipsnio 1 dalyje apibrėžta, kad Sąjunga įgyvendina profesinio mokymo politiką, kuria remiami ir papildomi valstybių narių veiksmai, kartu pripažindama visišką valstybių narių atsakomybę už profesinio mokymo turinį ir organizavimą.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 165 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Sąjunga prisideda prie geros kokybės švietimo plėtojimo skatindama valstybes nares bendradarbiauti, o prireikus – paremdama ir papildydama jų veiksmus, kartu visiškai pripažindama valstybių narių atsakomybę už jų švietimo sistemų turinį ir organizavimą“.

Vadovaujantis subsidiarumo principu, pasiūlyme išdėstoma nauja Sąjungos profesinio mokymo politika ir pateikiamos atitinkamos rekomendacijos.

Šia rekomendacija nedaromas poveikis Direktyvai 2005/36/EB²² su pakeitimais, padarytais Direktyva 2013/55/EB²³ dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir joje nustatyto automatinio pripažinimo režimo.

- **Proporcingumo principas**

Pagal šią rekomendaciją siūlomi veiksmai yra proporcingi siekiamiems tikslams. Šiuo pasiūlymu dėl Tarybos rekomendacijos remiamas atskirų šalių pradėtas reformų procesas ir papildomos valstybių narių profesinio mokymo srityje dedamos pastangos. Siūlant veiksmus atsižvelgiama į valstybių narių patirtį ir sistemų įvairovę. Rekomendacijoje atsižvelgiama į diferencijuotą požiūrį, atspindintį skirtingas valstybių narių ekonomines, finansines ir socialines aplinkybes, ir į darbo rinkos sąlygų įvairovę.

- **Priemonės pasirinkimas**

Siūloma priemonė – Tarybos rekomendacija, kurioje laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų. Ji grindžiama esamais Europos Sąjungos teisės aktais ir atitinka Europos Sąjungos veiksmų švietimo, mokymo ir užimtumo srityse taikomų priemonių rūšį. Kaip teisinė priemonė, rekomendacija rodo valstybių narių įsipareigojimą įgyvendinti joje nustatytas priemones ir suteikia tvirtą politinį Europos Sąjungos lygmens bendradarbiavimo šioje srityje pagrindą, drauge visapusiškai paisant valstybių narių kompetencijos švietimo, mokymo ir socialinės ir užimtumo politikos srityse.

²² OL L 255, 2005 9 30.

²³ OL L 354, 2013 12 28.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas

Netaikoma.

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Siekiant apibrėžti ateičiai tinkamo profesinio mokymo pagrindus, atsižvelgiant į naujas tendencijas ir iššūkius (skaitmeninimą, automatizavimą, robotiką, dirbtinį intelektą, žalią ir tvarią ekonomiką, įskaitant klimato kaitą, globalizaciją, naujus verslo modelius, naujas darbo organizavimo formas, demografinius pokyčius, senėjimą, migraciją), nuo 2017 m. metų buvo vykdomos nuodugnios tikslinės konsultacijos.

Šiose konsultacijose dalyvavo visi susiję suinteresuotieji subjektai:

- valstybės narės ir socialiniai partneriai, susibūrę į profesinio mokymo srities generalinių direktorių grupę ir trišalį Profesinio mokymo patariamąjį komitetą, kuris priėmė [Nuomonę dėl profesinio rengimo ir mokymo ateities po 2020 m.](#);
- Europos socialiniai partneriai (paskelbė savo pozicijų dokumentus: [ETUC](#), [SME United](#) ir [BusinessEurope](#)) atitinkamiems klausimams skirtuose klausymuose 2020 m. sausio mėn. ir
- [Europos profesinio mokymo paslaugų teikėjų asociacijos](#).

2020 m. kovo–gegužės mėn. Komisija vykdė [COVID-19 pandemijos iškeltų problemų ir poveikio tyrimą](#), kurio rezultatai tokie:

- yra kelios priemonės medžiagai nuotoliniam mokymui kurti. Tačiau kiek tai susiję su praktine mokymo ir mokymosi darbo vietoje puse, apskritai profesinio mokymo internetinė medžiaga yra išplėta menčiau;
- palyginti su kitais besimokančiais asmenimis, profesinio mokymo programose dalyvaujantys asmenys gali atsidurti nepalankioje padėtyje, nes daugiau pastangų dedama į bendrojo lavinimo dalykus, o ne į tipinį profesinį turinį;
- esama reikšmingo pameistrystės „tiekimo grandinės“ pertrūkio. Sektoriuose, kurių veikla sustabdyta (pvz., maitinimo, gerovės, turizmo ir gamybos sektoriuose), dauguma pameistrių nebeina į darbą įmonėse. Kai kuriais atvejais, nutraukus ir atsisakius mokėti finansines kompensacijas, padidėjo pameistrystės programos nebaigusiujų skaičius;
- darbdaviai turi nedaug pajėgumų skirti dėmesį jaunuolių ar savo darbuotojų mokymui, nes rūpinasi užtikrinti veiklos tęstinumą. Vis dėlto kai kurie darbdaviai ir mokymo paslaugų teikėjai veiksmingai išnaudojo izoliacijos laikotarpį, kad paremtų savo darbuotojų mokymą ir sparčiau įdiegtų skaitmenines mokymosi sistemas ir turinį;
- nors didžiausią iššūkį mokytojams, instruktoriams ir besimokantiejiems kelia tai, kaip greitai prisitaikyti prie šių ypač didelių pokyčių, daugybė suinteresuotųjų subjektų (profesinio mokymo paslaugų teikėjai, vietos valdžios institucijos, leidėjai, NVO, įmonės ir pan.) sutelkė jėgas;
- yra didelis poreikis sukurti Europos internetinę platformą (kuri būtų saugi, kokybiška, daugiakalbė ir pan.), kuri teiktų tinklaveikos galimybes, leistų dalytis gerosios praktikos pavyzdžiais ir teiktų skaitmeninius sprendimus, be kita ko, ir mokymuisi darbo vietoje.

Panaši CEDEFOP atlikta analizė taip pat atskleidė keletą profesinio mokymo sektoriui kylančių sunkumų: nuotolinis mokymas yra fragmentiškas ir tai, kaip jis naudojamas, labai priklauso nuo mokyklų ir mokytojų skaitmeninių įgūdžių, prieinamumo ir susijusio sektoriaus. Jis naudojamas įvairiai – tiek paprastam bendravimui ir (arba) ryšiui su besimokančiaisiais palaikymui, prieigai prie išteklių (vaizdo įrašų ir pan.), tiek realiam mokymui. Analizė taip pat atskleidė, kad jei laikomasi sveikatos ir saugos priemonių, pameistriai savo profesinį mokymą tębėšia ir tebedirba, ypač esmines paslaugas teikiančiose įmonėse, (pvz., sveikatos priežiūros ir maisto). Tačiau pameistriai nebėjo į darbą sektoriuose, kurių veikla sustabdyta pagal nustatytas taisykles; daugumoje šalių tai buvo apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų, gerovės ir turizmo sektoriai²⁴. Kadangi šiuose sektoriuose dirba ypač daug moterų, manoma, kad jos ypač nukentėjo.

Apskritai imant, siekiant apibrėžti būsimą profesinio mokymo politiką, naudotasi šiais duomenimis ir forumais:

- CEDEFOP projektu dėl [kintančio profesinio mokymo Europoje pobūdžio ir vaidmens](#) (2016–2018 m.);
- CEDEFOP nuomonės apklausa dėl profesinio mokymo (2017 m.), kurioje atsakymus pateikė 35 646 valstybių narių piliečiai;
- Komisijos [tyrimu dėl judumo Europoje profesinio mokymo tikslais](#) (2019 m.);
- diskusijomis, kurios vyko Europos profesinio mokymo įgūdžių savaitės renginiuose (2018 m., 2019 m.);
- tolesniais EBPO ir TDO duomenimis.

Pasiūlymas dėl dviejų konkrečių ES profesinio mokymo priemonių ECVET ir EQAVET dalinio pakeitimo ir integravimo, kartu panaikinant pirmines priemones, grindžiamas:

- atitinkamu [tyrimu dėl ES profesinio mokymo priemonių](#) (EQAVET ir ECVET) (2019 m., atsižvelgiant į ankstesnius vertinimo tyrimus);
- Profesinio mokymo patariamojo komiteto darbo grupės, sudarytos siekiant susitarti dėl būsimos Europos profesinio mokymo priemonių vystymo, rezultatais (2019 m. 1-as pusmetis).

Pasiūlymo poveikis Tarybos rekomendacijoms dėl Europos profesinio mokymo kreditų sistemos (ECVET) ir Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos (EQAVET) ir siūlomi tolesni veiksmai

Nuo 2009 m. parengtos ir įgyvendintos dvi konkrečios profesinio mokymo priemonės, skirtos valstybėms narėms jų profesinio mokymo sistemų kokybės gerinimui remti (Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema (EQAVET)) ir didesniam profesinio mokymo lankstumui užtikrinti (Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET)). Atsižvelgiant į neseniai atliktus šių dviejų priemonių vertinimus, jas dabar reikia modernizuoti ir supaprastinti.

Rekomendacijos dėl ECVET²⁵ tikslas buvo patobulinti mokymosi rezultatų pripažinimą, kaupimą ir perkėlimą, taip skatinant judumą ir mokymąsi visą gyvenimą, taip pat nustatyti profesiniam mokymui taikytiną ES kreditų sistemą. Ši iniciatyva buvo toliau plėtojama po

²⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/fr/news-and-press/news/how-european-countries-manage-apprenticeships-respond-coronavirus-crisis>

²⁵ OL C 155, 2009 7 8.

2002 m. Kopenhagos deklaracijos²⁶ dėl būsimų prioritetų stiprinant Europos bendradarbiavimą profesinio mokymo srityje, kurioje nurodyta, kad reikalinga sistema, kuri remtų „kompetencijos ir (arba) kvalifikacijos skaidrumą, palyginamumą, perkeliamumą ir pripažinimą skirtingose šalyse ir skirtingais lygmenimis“.

Remiantis pirmiau minėtais vertinimais dėl ES profesinio mokymo priemonių, ECVET, pagal kurią buvo taikomi ir dokumentais tvirtinami mokymosi rezultatų vienetai, plačiai prisidėjo prie kokybiškesnės judumo patirties raidos; šiuo metu tarptautinio judumo srityje ECVET taiko beveik visos šalys. Tačiau ECVET taškų principas plačiai taikomas nebuvo ir ECVET nepavyko išvystyti Europos kreditų sistemos profesinio mokymo srityje.

Remiantis konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais metu gautais atsiliepimais ir patirtimi, įgyta per pastaruosius dešimt metų įgyvendinant ECVET, į šį pasiūlymą įtraukiami ir sutvirtinami kai kurie 2009 m. rekomendacijos dėl ECVET elementai, o kai kurių kitų, kurie neteikia pridėtinės vertės ar neatitinka realių profesinio mokymo sistemų poreikių, atsisakoma. Visų pirma:

- į pasiūlymą įtrauktas ir sustiprintas principas, kad kvalifikacijas sudaro mokymosi rezultatų vienetai (modulinis mokymas). Šis principas laikomas būtinu norint padidinti profesinio mokymo programų lankstumą ir sudaryti palankesnes sąlygas pasiekti mokymosi rezultatams patvirtinti ir taip paskatinti kvalifikacijos kėlimo ir persikvalifikavimo pradžia. Jis taip pat ypač svarbus norint sudaryti palankesnes sąlygas profesinio mokymo programose dalyvaujančių asmenų judumui ir tokiais judumo laikotarpiais įgytų mokymosi rezultatų pripažinimui. Be to, jis taip pat gali prisidėti prie automatinio profesinio mokymo kvalifikacijų pripažinimo ir bendradarbiavimo sektorių lygmeniu, be kita ko, įgyvendinant Sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planus²⁷. Šiuo tikslu bus nagrinėjama pagrindinių Europos profesinių profilių koncepcija, siekiant Europos lygmeniu apibrėžti tam tikrą bendro mokymo turinio dalį. Profiliai gali gerokai palengvinti besimokančių asmenų ir darbuotojų judumą, automatinį profesinių kvalifikacijų pripažinimą ir mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų pripažinimą, bendrų profesinio mokymo kvalifikacijų ir programų kūrimą;
- pagal 2009 m. rekomendaciją parengtos judumo priemonės (pvz., mokymosi susitarimas ir susitarimo memorandumas), susijusios su profesinio mokymo programose dalyvaujančių asmenų geografinio judumo rėmimu, bus toliau plėtojamos pagal kitas ES priemones, pvz., remiamas pagal programą „Erasmus+“ ir susijusias su tolesniu EUROPASS plėtojimu;
- bus atsisakyta pagal 2009 m. rekomendaciją pradėtų taikyti kredito taškų, nes jie labai lėtai pradedami taikyti ir nėra jų pridėtinės vertės įrodymų. Praktikoje profesiniam mokymui turint vidurinę išsilavinimą ir tretinio profesinio mokymo atvejais taikoma ECTS (Europos kreditų perkėlimo sistema, kurią plačiai taiko aukštojo mokslo institucijos).

²⁶ Už profesinį mokymą atsakingų Europos šalių ministrų ir Europos Komisijos, susitikusių 2002 m. lapkričio 29–30 d. Kopenhagoje, deklaracija dėl sustiprinto Europos bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje.

²⁷ Sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planas yra naujas strateginis metodas, skirtas suinteresuotiesiems subjektams sutelkti, siekiant kurti paklausa grindžiamas sektoriams reikalingų įgūdžių strategijas Europoje. Jis suteikia tvirtą pagrindą platesnio užmojo pastangoms. Iki šio meto tokie planai išbandyti priedų gamybos, automobilių pramonės, baterijų, bioekonomikos, statybos, gynybos technologijų, energijos vertės grandinės skaitmeninimo ir energijai imlių pramonės šakų, kosmoso, jūrininkystės technologijų, jūrų laivybos, mikroelektronikos, plieno, tekstilės, aprangos, avalynės, odos ir turizmo srityse.

2009 m. ECVET rekomendacija bus panaikinta ir pirmiau išdėstytos ECVET nuostatos ir principai bus taikomi remiantis šia siūloma rekomendacija ir integruoti į kitas ES politikos priemones.

Rekomendacija dėl EQAVET²⁸ priimta siekiant gerinti profesinio mokymo kokybę. Nuostatos dėl profesinio mokymo kokybės gerinimo svarbos buvo įtrauktos jau į 2000 m. Lisabonos strategiją, kurioje teigiama, kad norint pereiti prie žiniomis grindžiamos ekonomikos reikia modernaus ir lengvai pritaikomo profesinio mokymo. Vėliau, 2002 m. Kopenhagos deklaracijoje, pasiūlyta ES lygmeniu bendradarbiauti užtikrinant profesinio mokymo kokybę, siekiant remti tarpusavio pasitikėjimą ir įgytų kvalifikacijų pripažinimą.

Minėtas ES profesinio mokymo priemonių tyrimas parodė, kad EQAVET paskatino valstybes nares peržiūrėti ir patobulinti savo nacionalines kokybės užtikrinimo sistemas: dvylika valstybių narių jas patobulino – tai buvo jų konkretus atsakas į šią rekomendaciją, o dauguma kitų šalių EQAVET pasinaudojo savo sistemoms peržiūrėti ir pritaikyti. Be to, kelios šalys priėmė naujus teisės aktus dėl kokybės užtikrinimo, kuriuose daromos tiesioginės nuorodos į EQAVET. Vis dėlto rekomendacija ne itin padėjo gerinti šalių tarpusavio kokybės užtikrinimo tvarkos skaidrumą ir apskritai nepaskatino abipusio pasitikėjimo. Be to, kai kurie suinteresuotieji subjektai manė, kad priemonė daugiausia taikoma mokyklose vykdomam pirminiam profesiniam mokymui.

Per pastarąjį dešimtmetį veikiant EQAVET tinklui, ES lygmeniu parengta daugybė veiklos (pvz., tarpusavio mokymosi veikla), sukurtos darbo grupės konkrečiais kokybės užtikrinimo klausimais. Pagal vieną tokią veiklą, vadinamąją EQAVET+ iniciatyvą, parengti konkretūs orientaciniai aprašai keliomis kokybės užtikrinimo temomis, kurios nebuvo aptartos 2009 m. rekomendacijoje. Tai padaryta reaguojant į 2013 m. atliktą rekomendacijos išorės vertinimą, kuriame nurodytos tobulintinos sritys.

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytų skirtingų tyrimų rezultatus, šiuo pasiūlymu:

- panaikinama 2009 m. EQAVET rekomendacija, o profesinio mokymo kokybės ES užtikrinimo srityje atliktas darbas įtraukiamas į šį pasiūlymą;
- įtraukiama iniciatyva EQAVET+, pridedant elementus dėl mokymosi rezultatų, sertifikavimo ir vertinimo, konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, mokytojų ir instruktorių vaidmens;
- pridedamas papildomas orientacinis aprašas dėl profesinio mokymo lanksčiojo mokymosi, atsižvelgiant į tai, kad didėja poreikis teikti lanksčias profesinio mokymo paslaugas ir prisidėti prie aplinkos tvarumo;
- įtraukiamas profesinio mokymo sistemų ir įstaigų skaitmeninės parengties aspektas;
- apibrėžiamas naujas darbo metodas, profesinio mokymo sistemos lygmeniu taikant kokybės užtikrinimo tarpusavio vertinimą, kad būtų tobulinamas tarpusavio mokymasis, didėtų teikiamų profesinio mokymo paslaugų kokybės užtikrinimo tvarkos skaidrumas ir būtų sutvirtintas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas;
- išsaugoma EQAVET nacionalinių kokybės užtikrinimo orientacinių punktų misija ir funkcijos.

Poveikio vertinimas

Pasiūlymas parengtas remiantis duomenimis, surinktais vykdant tyrimus ir plačiai konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais. Atsižvelgiant į tai, kad siūloma veikla tik

²⁸ OL C 155, 2009 7 8.

papildys valstybių narių iniciatyvas, taip pat į savanorišką siūlomą veiklą pobūdį ir numatomo poveikio aprėptį, poveikio vertinimas nebūtinai.

Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas

Netaikoma.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Neprireiks jokių papildomų ES biudžeto lėšų ar darbuotojų. Be to, ši iniciatyva neturi poveikio deryboms dėl kitos daugiametės finansinės programos ir būsimų programų.

5. KITI ELEMENTAI

Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimą ir ataskaitų teikimo tvarka

Kalbant apie nacionalinį lygmenį, šiuo pasiūlymu valstybės narės raginamos modernizuoti savo profesinio mokymo sistemas, atsižvelgiant į nacionalinius prioritetus bei mokymo praktiką.

Komisija kas penkerius metus Tarybai teiks CEDEFOP metinės stebėsenos rezultatais paremtas rekomendacijos įgyvendinimo ataskaitas, parengtas glaudžiai bendradarbiaujant su Profesinio mokymo patariamuoju komitetu.

Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)

Netaikoma.

Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Rekomendacijos valstybėms narėms

Pasiūlymu valstybės narės raginamos siekti įgyvendinti Sąjungos profesinio mokymo politiką. Ši politika paremta Profesinio mokymo patariamąjo komiteto nuomone dėl profesinio mokymo ateities po 2020 m.²⁹

COVID-19 krizė parodė, kaip svarbu greitai imtis pagrindinių reformų veiksmų, kad profesinis mokymas taptų atsparesnis ir tinkamesnis įveikti ateities keliamus iššūkius. Ji išryškino lankstesnio profesinio mokymo poreikį reaguojant į greitus pokyčius, poreikį paspartinti profesinio mokymo skaitmeninimą, kurti modernius ir inovatyvius mokymosi metodus, daugiau investuoti į mokytojų bei instruktorių įgūdžius ir gebėjimus.

Viena iš pagrindinių Profesinio mokymo patariamąjo komiteto nuomonės idėjų – skatinti kurti Europos profesinio mokymo kultūrą, kuri būtų **orientuota į rezultatus, padėtų valstybėms narėms nustatyti tikslus** bei padėtų rengti metodus tų tikslų įgyvendinimui vertinti. Remiantis ankstesnėmis konsultacijomis dėl galimų profesinio mokymo srities lyginamųjų standartų, pasiūlyme taip pat numatyti kiekybiniai tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2025 m.³⁰:

- **įsidarbinusių absolventų dalis turėtų būti bent 82 proc.³¹;**
- **60 proc. profesinio mokymo programų baigusių absolventų profesinio mokymo metu dalyvavo mokyme darbo vietoje³².** Šis tikslas siejamas su visų formų

²⁹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479&langId=en>

³⁰ Gali būti, kad dėl COVID-19 pandemijos poveikio pirmaisiais metais tikslų įgyvendinimas sulėtės, tačiau manoma, kad ekonomikai atsigaunant pažanga siekiant šių tikslų paspartės.

³¹ Tai apims 20–34 m. amžiaus asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą ir baigusių mokytis prieš 1–3 metus, grupę.

mokymusi darbo vietoje. Tokiu būdu jis leis išplėsti pameistrystės galimybes, kurioms gali būti teikiama parama pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą;

- **8 proc. pagal profesinio mokymo programas besimokančių asmenų naudojasi judumo užsienyje mokymosi tikslais galimybėmis³³.**

Pirmasis ir trečiasis tikslai grindžiami jau esamais programos „ET 2020“ profesinio mokymo absolventų įsidarbinimo galimybių ir judumo lyginamaisiais standartais, antrasis tikslas remiasi Tarybos rekomendacija dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos. Komisijos tarnybų darbiname dokumente pateikiamas išsamus šių rodiklių ir tikslų pagrindimas ir metodika.

Pasiūlyme taip pat apibrėžiama nemažai principų, kurių nacionaliniu lygmeniu turėtų laikytis valstybės narės pirmiau minėtai Sąjungos politikai įgyvendinti. Šie principai suskirstyti pagal **šiuos teminius tikslus**:

1. Profesinis mokymas sugeba greitai prisitaikyti prie dinamiškų darbo rinkos pokyčių

COVID-19 pandemijos poveikis ES ekonomikai, greita technologijų raida, skaitmeninimas, perėjimas prie efektyviai išteklius naudojančios, žiedinės ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, nauji verslo modeliai ir naujos darbo organizavimo formos spartina darbo rinkoje reikalingų įgūdžių pokyčius. Valstybės narės turi sukurti **tinkamas sistemas ir priemones, kad profesinis mokymas būtų atsparus ir galėtų greitai reaguoti į kintančius darbo rinkos poreikius**. Norint reaguoti į ekonomikos sektorių ir profesijų pokyčius ir atitinkamai priderinti profesinio mokymo turinį, reikia geriau numatyti reikiamus įgūdžius ir tobulinti absolventų karjeros stebėjimo mechanizmus. Lemiamas elementas – prisiderinimo greitis. Taip pat reikia tokio autonomijos ir finansavimo lygio, kuris sudarytų tinkamas sąlygas greitam profesinio mokymo paslaugų teikėjų reagavimui į kintančius įgūdžių poreikius. Profesinis mokymas rengia žmones konkrečioms veiklos sritims. Tačiau tiek jaunimo, tiek suaugusiųjų mokymo turinyje turi būti bendrųjų kompetencijų, įskaitant gyvenimo įgūdžius,³⁴ ir konkrečiai profesijai reikalingų įgūdžių pusiausvyra.

Mokymasis darbo vietoje ir visų pirma pameistrystė yra veiksmingi būdai užtikrinti, kad profesinis mokymas atitiktų darbo rinkos poreikius. Recesijos metu mažos įmonės gali negalėti pasiūlyti pameistrystės vietų. Tvirtesnis prevencinis požiūris ir didesnis Jaunimo garantijų iniciatyvos dėmesys pameistrystėms, taip pat tinkamos paramos priemonės, pvz., bendri kelių įmonių mokymo centrai ar skaitmeninių mokymo priemonių plėtra, gali prisidėti prie stabilios pameistrystės pasiūlos net ir nepalankioms ekonominėms sąlygoms.

2. Profesinio mokymo pagrindas yra lankstumas ir tobulėjimo galimybės

Lankstumas ir galimybė tobulėti tiek konkrečiuose mokymo sektoriuose, tiek tarp skirtingų sektorių, yra pagrindiniai ateičiai tinkamų profesinio mokymo sistemų elementai. Be to, norint užtikrinti stiprų besimokančių įsitraukimą ir profesinio mokymo, vedančio į didesnę

³² Tai apims 15–34 m. amžiaus asmenų, baigusių mokytis prieš 1–3 metus, grupę. Šis rodiklis bus grindžiamas duomenimis, kurie bus renkami nuo 2021 m. atliekant ES darbo jėgos tyrimą.

³³ Šis dydis apskaičiuojamas kaip judžių studentų dalis nuo tų kalendorinių metų profesinio mokymo programų absolventų skaičiaus. Šis rodiklis bus grindžiamas programos „Erasmus+“ judumo duomenimis ir UOE profesinio mokymo programų absolventų duomenimis. Be to, atitinkamais atvejais programos „Erasmus+“ duomenims papildyti taip gali būti naudojami nacionalinių valdžios institucijų judumo programų duomenys.

³⁴ Gyvenimo įgūdžius gali sudaryti atsparumas, gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis, pilietinės kompetencijos, finansinio raštingumo, aplinkosauginio sąmoningumo ir sveikatos srities įgūdžiai. Atviros demokratinės visuomenės yra priklausomos nuo aktyvių piliečių, kurie sugeba atskirti įvairių šaltinių informaciją, nustatyti dezinformaciją, sugeba priimti pagrįstus sprendimus, yra atsparūs ir veikia atsakingai.

įsidarbinamumą, patrauklumą, ypač svarbu užtikrinti, kad profesinio mokymo programos būtų **pritaikytos prie individualių poreikių ir orientuotos į besimokančiuosius**.

Modulinis mokymas – profesinių kvalifikacijų suskirstymas į smulkesnes mokymosi rezultatų dalis – yra būdas lanksčiai atnaujinti turinį ir jį priderinti prie individualių poreikių. Neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimas sudarys palankesnes sąlygas kvalifikacijos kėlimui ir persikvalifikavimui; jis leis ne tik įgyti visą kvalifikaciją, bet ir mikrokredencialus ar dalines kvalifikacijas. Tai taip pat padeda susieti skirtingas sritis, o tai reikalinga besivystančiai žaliai ir tvariai ekonomikai.

3. Profesinis mokymas yra inovacijų ir ekonomikos augimo varomoji jėga; tai pasirengimas perėjimui prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos ir darbo rinkoje labai paklausioms profesijoms.

Profesinio mokymo gebėjimą reaguoti į struktūrinius pokyčius gali padidinti aktyvesnis požiūris, **profesinį mokymą strategiškiau susiejant su perspektyviomis ekonomikos strategijomis, verslumo ir inovacijų ekosistemomis**. Tai vienas iš būdų ne tik reaguoti į jau vykstančius pokyčius, bet ir aktyviai dalyvauti ekonominėje ir socialinėje pertvarkoje – visų pirma dabartinėmis ekonomikos atsigavimo sąlygomis ypač daug dėmesio skirti strateginėms pramonės ekosistemoms (sveikatos, farmacijos ir kt.), efektyviai išteklius naudojančiai, žiedinei, neutralaus poveikio klimatui ir skaitmeninei ekonomikai. Visa tai gali sutrumpinti profesinio mokymo programų pritaikymo laiką.

Valstybės narės turėtų toliau diegti tokį požiūrį į **profesinio mokymo kompetenciją**, kuris skatina integruoti profesinį mokymą į įgūdžių ekosistemas, pažangiosios specializacijos strategijas, nacionalines įgūdžių strategijas, inovacijų sistemas, žiedinės ekonomikos strategijas, renovacijos iniciatyvas ar nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Aukštesnių kvalifikacijos lygių profesinio mokymo plėtojimas ir pagalba verslui bei startuoliams yra svarbūs reikiamo atsako elementai. Juos reikėtų susieti su papildomomis struktūrinės politikos priemonėmis, kurios leistų verslo aplinką padaryti patrauklesnę, skatintų investicijas ir inovacijų sklaidą. Tarpvalstybinės Europos sistemos jungiami **profesinio meistriškumo centrai** gali būti veiksminga įgūdžių ugdymo skatinimo priemonė, siekiant paremti perėjimą iš nykstančių sektorių į naujus augančius sektorius ir žaliųjų bei skaitmeninių įgūdžių (pvz., **remiantis piliečiams skirta ES skaitmeninių gebėjimų sistema ir Europos e. kompetencijos sistema IRT sektoriaus specialistams**) įtraukimą į profesinį kontekstą.

Norint profesinio mokymo sektorių orientuoti į žaliąją ekonomiką, visų pirma reikia į žaliąją ekonomiką orientuoti profesinio mokymo programas ir turinį, o profesinio mokymo įstaigas valdyti skiriant deramą dėmesį aplinkosauginiam pėdsakui. Profesinio mokymo įstaigas reikia šiuo tikslu remti, kad jos galėtų pritaikyti savo programas ir užtikrintų, kad jų pasiūla atitiktų aplinkosauginius tikslus aktyviausiai įgyvendinančio verslo poreikius, bet taip pat užtikrintų, kad infrastruktūra ir technologijos atitiktų tvarumo reikalavimus, taip kartu prisidedant prie darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo, pvz., padedant aprūpinti iniciatyvai „Renovacijos banga“ ir perėjimui prie žalios ir tvarios ekonomikos reikalingais įgūdžiais. Be to, COVID-19 krizė taip pat parodė, kad profesinio mokymo įstaigos turi pasinaudoti skaitmeninimu ir turėti aiškią skaitmeninę strategiją, kuri leistų spręsti tokius su įvairiais aspektais susijusius klausimus kaip skaitmeninio mokymosi turinio pasiūla, skaitmeninio mokymosi pedagoginiai metodai, taip pat geresnis duomenų naudojimas besimokančiųjų pažangai stebėti, specialiai pritaiktų metodų kūrimas ir įgūdžių prognozavimas.

4. Profesinis mokymas yra patrauklus ir grindžiamas moderniu ir suskaitmenintu mokymu ir (arba) įgūdžių ugdymu

Profesinis mokymas teikia labai geras įsidarbinimo perspektyvas, įgijus darbo rinkoje itin paklausią specialybę, tačiau daugumoje valstybių narių besimokantieji ir įmonės jis vis dar menkai patrauklus. Tai reiškia, kad reikia labiau stengtis **didinti profesinio mokymo patrauklumą** profesinį mokymą inovuojant ir modernizuojant, visų pirma diegiant naujas mokymosi aplinkas, priemones ir pedagoginius metodus, ypač daug dėmesio skiriant skaitmeninimui. Palyginti su brangia fizine įranga, IRT paremtos simuliacijos, virtualios ir papildytos realybės priemonės profesinį mokymą gali gerokai modernizuoti ir suteikti jam novatoriškumo, padidinti jo veiksmingumą ir prieinamumą. Tai gali būti ypač naudinga mažoms įmonėms ir mažosiose ir vidutinėse įmonėse organizuojamoms pameistrystės programoms?

Naujų rūšių įgūdžių galima įgyti taikant bendradarbiavimu grindžiamo mokymo, tarpdisciplininio ir projektais grindžiamo mokymosi metodus. Kitas patrauklumo teikiantis aspektas yra **galimybės keisti studijų kryptį**: švietimo ir mokymo sistemos turėtų leisti vertikalų ir horizontalų judėjimą tarp profesinio mokymo, bendrojo mokyklinio ugdymo, aukštojo mokslo ir suaugusiųjų švietimo sistemų. Aukštojo profesinio mokymo programas reiktų labiau išplėsti, kad jos tenkintų didėjančius aukštos kvalifikacijos įgūdžių poreikius. Kokybiškos orientacijos paslaugos taip pat gali padidinti profesinio mokymo patrauklumą.

Tarptautinimas, tarpvalstybinis judumas, įskaitant skaitmeninius įgūdžių konkursus³⁵, stiprius ryšius su kitais švietimo ir mokymo sektoriais, mokslinių tyrimų srities ir darbo rinkos dalyviais, yra ypač svarbūs, norint užtikrinti profesinio mokymo formavimo ir teikimo inovatyvumą.

Kokybišką profesinį mokymą gali užtikrinti tik gerai parengti ir motyvuoti **mokytojai ir instruktoriai**. Profesinio mokymo srities darbuotojams reikia padėti ugdyti savo įgūdžius ir suteikti įrankius, padedančius įvaldyti naujas technologijas, dirbti daugiakultūroje aplinkoje ir suprasti kintančius darbo rinkos poreikius. Profesinio mokymo srities mokytojų ir instruktorių motyvacija, karjeros raida ir gerovė ypač svarbios norint padidinti jų profesijos patrauklumą. Vadinamieji hibridiniai mokytojai – darbuotojai, kurie dalį laiko dirba įmonėje ir dalį laiko dėsto profesinėje mokykloje – gali prisidėti prie tvirtesnių profesinių mokyklų ir įmonių bendradarbiavimo susitarimų, kad tas bendradarbiavimas būtų labiau struktūriškas ir dažnesnis. Hibridiniai mokytojai į mokyklinę aplinką gali atnešti reikalingų inovacijų ir kartu spręsti vis didėjančią profesinio mokymo srities mokytojų trūkumo ir senėjimo problemą. Ši koncepcija suteikia vertingą karjeros perspektyvą ir yra naudinga tiek mokykloms, tiek įmonėms, be kita ko, ir dėl to, kad jos gali dalytis darbo užmokesčio išlaidas.

5. Profesinis mokymas skatina lygias galimybes

Kokybiškas profesinis mokymas taip pat prisideda prie **pažeidžiamų grupių įtraukties**. Tai reiškia, kad reikia užtikrinti plataus masto prieinamumą ir pašalinti visas likusias kliūtis, neleidžiančias jame dalyvauti, be kita ko, negalią turintiems asmenims, žemos kvalifikacijos suaugusiesiems, etninių mažumų atstovams (įskaitant romus) ir migrantų kilmės asmenims. Tai taip pat gali padėti spręsti su lygybe susijusius susirūpinimą keliančius klausimus dėl prieigos prie skaitmeninio mokymo priemonių, interneto ryšio ir reikalingos IT įrangos, kuriuos iškėlė COVID-19 krizė. Tikslinės priemonės ir lanksčios mokymo formos gali užkirsti kelią profesinio mokymo programų nebaigimui ir suteikti galimybę mokymosi nebaigusiems asmenims vėl grįžti mokytis profesijos.

³⁵ Įgūdžių konkursai didina kvalifikuotų žmonių matomumą ir pripažinimą, parodo įgūdžių svarbą ekonomikos augimui ir asmeninei sėkmei. Juose nustatomi aukšti įvairių profesijų įgūdžių meistriškumo standartai ir matuojama, kaip šie standartai pasiekiami. Jie įkvepia jaunos konkurso dalyvius siekti naujų aukštumų, padeda savo aistrą paversti profesija.

Taip pat reikia spręsti nuostatų dėl lyties problemą, skatinant tradiciškai „vyriškų“ ir „moteriškų“ profesijų pusiausvyrą, be kita ko, skatinant moteris mokytis tradiciškai „vyriškomis“ laikytų profesijų ir vyrus – „moteriškomis“.

6. Profesinis mokymas grindžiamas kokybės užtikrinimo kultūra (paašškinta pirmiau)
7. Įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu

Norint užtikrinti **veiksmingą profesinio mokymo valdymą**, ypač svarbūs tvarūs visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų partnerystės ryšiai, įskaitant viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės ryšius. Valstybės narės raginamos kuo geriau pasinaudoti tokiomis esamomis Europos priemonėmis kaip EUROPASS, Europos kvalifikacijų sandara ar ESCO (daugiakalbis Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius) ir užtikrinti kuo didesnę jų sąveiką, be kita ko, siekiant paskatinti profesinio mokymo kvalifikacijų ir (arba) diplomų bei mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų automatinį pripažinimą. Europos Sąjungos fondais ir priemonėmis toliau daug dėmesio skiriama įgūdžiams ir suteikiamos galimybės finansuoti profesinio mokymo reformas. Siekiant rekomendaciją įgyvendinti veiksmingiau ir efektyviau, siūloma nacionalinėms valdžios institucijoms apibrėžti priemones, kurių reikia imtis šios rekomendacijos įgyvendinimui nacionaliniu lygmeniu per vienus metus nuo jos priėmimo, remiantis atitinkamomis esamomis nacionalinėmis priemonėmis ir esamomis finansinėmis programomis, ir stebėti jų įgyvendinimą.

ES lygmens parama

Šiuo pasiūlymu dar kartą patvirtinamas ES profesinio mokymo politikos valdymui ypač svarbus trišalio Profesinio mokymo patariamojo komiteto vaidmuo, kartu raginama taikyti struktūriškesnį veiklos metodą, pagrįstą tęstine darbo programa. Taip pat raginama glaudžiau bendradarbiauti su kitais pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais, pvz., besimokančių asmenų atstovais ir profesinio mokymo paslaugų teikėjais.

Pasiūlymu nekeičiamos platesnio pobūdžio įgūdžių, švietimo ir mokymo srities valdymo struktūros.

Šiai rekomendacijai įgyvendinti skirta Europos Komisijos parama valstybėms narėms galėtų būti skiriama palaipsniui didinant paramą pameistrystės struktūrinėms reformoms teikiant pameistrystės rėmimo paslaugas³⁶ ir suteikus naują postūmį Europos pameistrystės aljansui, palaikant sąveiką su Jaunimo garantijų iniciatyva, taip pat drauge su CEDEFOP plečiant profesinio mokymo rėmimo paslaugas. Veikla turėtų apimti įvairias paslaugas, įskaitant tarpusavio mokymąsi, ekspertų konsultacijas, lyginamąjį mokymąsi, analitinį darbą ir šios rekomendacijos įgyvendinimui reikalingų gebėjimų stiprinimą.

Profesinio meistriškumo centrų platformų (PMC) tikslas– skatinti aukštynkryptę profesinio mokymo srities meistriškumo konvergenciją. Jos veikia dviem lygmenimis –

1. nacionaliniu lygmeniu: konkrečios vietos aplinkybėmis profesinio meistriškumo centrai glaudžiai integruojami į vietines verslo ir inovacijų ekosistemas ir klasterius; jie veikia kaip technologijų sklaidos, įskaitant skaitmeninio mokymo priemonių (IRT paremtos simuliacijos, virtualios ir papildytos realybės priemonių) sklaidos centrai mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir jas sujungia Europos lygmeniu;

³⁶ 2018 m. Komisija inicijavo pameistrystės rėmimo paslaugas. Tai buvo pagrindinis tolesnis veiksmas, susijęs su Tarybos rekomendacija dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos. Juo siekiama paremti Europos pameistrystės aljanso narius teikti daugiau ir kokybiškesnių pameistrystės galimybių sukuriant žinių ir tinklaveikos centrą. Jis taip pat apima lyginamąjį mokymąsi – lyginamąją analizę ir tarpusavio mokymąsi jungiantį metodą, kuris suteikia struktūros valstybių narių tarpusavio mokymuisi apie tai, kaip tobulinti savo pameistrystės sistemas.

2. tarptautiniu lygmeniu³⁷: per Profesinio meistriškumo centrų platformas kuriami pasaulinio lygmens profesinio mokymo atskaitos taškai, suburiant platformas, kurios turi bendrų interesų dėl konkrečių sektorių ir (arba) veiklos sričių (pvz., aeronautika, e. judumas, žaliosios ir žiedinės technologijos, IRT, sveikatos priežiūra ir pan.) arba inovatyvių metodų (pvz., skaitmeninių sprendimų, dirbtinio intelekto), kad spręstų visuomenės uždavinius (pvz., klimato kaitos, išteklių išekvojimo ir stygiaus, taršos, darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo, migrantų integracijos, žemos kvalifikacijos asmenų kvalifikacijos kėlimo ir pan.).

Platformos bus atviros šalims su gerai išvystytomis profesinio meistriškumo sistemomis, taip pat toms, kurios kuria panašius metodus, skirtus atskleisti visapusišką profesinio mokymo įstaigų potencialą aktyviai dalyvauti remiant ekonomikos augimą, konkurencingumą ir inovacijas. Profesinio meistriškumo centrų platformos nėra skirtos visiškai naujoms profesinio mokymo įstaigoms ar infrastruktūrai kurti. Jomis siekiama suburti vietas ir (arba) regioninius partnerius, pvz., pirminio ir tęstinio profesinio mokymo paslaugų teikėjus, tretinio išsilavinimo institucijas, įskaitant taikomųjų mokslų ir politechnikos universitetus, mokslinių tyrimų institucijas, mokslo slėnius, klasterius, įmones, ypač labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones, rūmus ir verslo asociacijas, socialinius partnerius, sektorių įgūdžių tarybas, profesines ir (arba) sektorių asociacijas, klasterius, nacionalines ir regionines valdžios institucijas ir plėtros agentūras, valstybines užimtumo tarnybas ir kt.

Reikšmingą vaidmenį gali atlikti *SELFIE savianalizės* priemonė, kuri švietimo ir mokymo įstaigoms padeda veiksmingai taikyti skaitmenines technologijas mokymui ir mokymuisi. Ši priemonė bus toliau vystoma ir jos galimybės plečiamos, kad galėtų įtraukti ir bendradarbiavimą su darbdaviais vykdant mokymosi darbo vietoje programas. EQAVET sistema taip pat pritaikyta įtraukti kokybės kriterijus ir (aprašus), susijusius su mokymo ir mokymosi skaitmeninimu, be kita ko, naudojantis SELFIE priemone. Ši priemonė bus toliau vystoma ir jos galimybės plečiamos, kad galėtų įtraukti ir bendradarbiavimą su darbdaviais vykdant mokymosi darbo vietoje programas. EQAVET sistema taip pat pritaikyta įtraukti kokybės kriterijus ir (aprašus), susijusius su mokymo ir mokymosi skaitmeninimu, be kita ko, naudojantis SELFIE priemone.

Europos profesinio mokymo sistemos gali tapti *pasauliniu įgūdžių ugdymo atskaitos tašku*. Yra nemažai veiksmų, kurių galima imtis Europos lygmeniu, kuriais būtų galima skatinti Europos lyderystę pasaulinėje mokymo rinkoje, pvz., remti profesinio mokymo sistemų tarptautinimą, skatinti įgūdžių konkursus ar organizuoti komunikacijos kampanijas, siekiant didinti profesinio mokymo patrauklumą ir gerinti jo įvaizdį.

Vienas iš inovatyvių profesinio mokymo meistriškumą ir tarptautinimą remiančių elementų yra pagrindinių *Europos profesinių profilių koncepcija*, kuri Europos lygmeniu leistų apibrėžti tam tikrą bendro mokymo turinio dalį. Šie profiliai, kurie būtų EUROPASS platformos dalis ir kuriuos, esant galimybei, papildytų profesinis skaitmeninis turinys, gali gerokai palengvinti besimokančių ir dirbančių asmenų judumą, automatinį profesinio mokymo kvalifikacijų pripažinimą ir mokymosi užsienyje laikotarpių pripažinimą ir plėtoti bendras profesinio mokymo programas, kvalifikacijas ir mikrokredencius.

Siekiant sustiprinti didesnio skaidrumo ir pasitikėjimo stiprinimo europinį matmenį, šiuo pasiūlymu numatoma *taikyti profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tvarkos tarpusavio vertinimą*. Dėmesys europiniam matmeniui yra logiška sėkmingos veiklos, vykdytos 2009 m. priėmus rekomendaciją dėl EQAVET, ir kuri daugumai šalių padėjo apibrėžti, peržiūrėti ir

³⁷ Jis apima ir europinį, ir neeuropinį matmenį. Tarptautinėse profesinio meistriškumo centrų platformose turi dalyvauti ES šalys. Jose dalyvauti taip pat gali kitos šalys, jei jų dalyvavimas platformai suteikia pridėtinės vertės.

patobulinti savo kokybės užtikrinimo sistemas, tąsa. Dėl šio sustiprinto europinio matmens formato ir veiklos metodų, kuriais siekiama didinti skaidrumą ir stiprinti pasitikėjimą taikant tarpusavio vertinimą, reikalingos tolesnės diskusijos su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

Profesinio mokymo paslaugų teikėjai ir jų asociacijos yra ypač svarbūs profesinio mokymo reformų įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu dalyviai ir yra tiesiogiai susiję su ES politikos priemonių ir iniciatyvų įgyvendinimu. Jie užtikrina profesinio mokymo politikos darbotvarkės bei gerosios praktikos pavyzdžių, kuriais dalijamasi ES lygmeniu, sklaidą. Jie taip pat suteikia grįžtamąją informaciją ir ekspertines žinias apie Komisijos pateiktus politikos pasiūlymus iš praktiškai dirbančių specialistų vietos lygmens perspektyvos. Reikia *sustiprinti struktūrinį dialogą su profesinio mokymo paslaugų teikėjais, siekiant sustiprinti jų pajėgumus ir jų vaidmenį bendradarbiaujant profesinio mokymo srityje ES lygmeniu.*

Siekiant paremti šiuo pasiūlymu prisiimtų įsipareigojimų vykdymą, bus skatinama naudotis ES fondais ir programomis (tokiais kaip priemonė „Next Generation EU“ (ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, REACT-EU), Europos socialinis fondas +, Europos regioninės plėtros fondas, „InvestEU“, „Erasmus+“, „Europos horizontas“, INTERREG, Skaitmeninės Europos programa, Teisingos pertvarkos mechanizmas, EŽŪFKP).

Ypač siūloma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir REACT-EU gali sumažinti pertvarkos ir COVID-19 pandemijos sukeltus socialinius ir ekonominius padarinius. Visų pirma galėtų būti didinama parama pameistrystėms, profesinio mokymo įstaigų vykdomam skaitmeninimui ir profesinio mokymo reformų spartinimui, paremiant sklandų kokybiškų perkvalifikavimo programų, kuriomis remiamas asmenų, dirbančių krizės ypač paveiktuose sektoriuose, profesinis perorientavimas, įgyvendinimą.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 166 ir 165 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje³⁸ švietimas ir profesinio ir tęstinio mokymo galimybė laikomi teise, o pagal Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus iki 2030 m.³⁹ numatoma, kad visos moterys ir visi vyrai turės galimybę gauti prieinamą ir kokybišką techninį, profesinį ir tretinį išsilavinimą, įskaitant universitetinį išsilavinimą, be to, gerokai padaugės jaunimo ir suaugusiųjų, turinčių įgūdžių, įskaitant techninius ir profesinius, reikalingų įsidarbinti, turėti deramą darbo vietą ir užsiimti verslu;
- (2) 2017 m. lapkričio 17 d. paskelbtame Europos socialinių teisių ramstyje⁴⁰ nustatyta nemažai principų, siekiant paremti sąžiningas ir sklandžiai veikiančias darbo rinkas ir socialinės gerovės sistemas, įskaitant pirmąjį principą dėl teisės į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą ir ketvirtąjį principą dėl aktyvus užimtumo rėmimo;
- (3) kokybiškos ir inovatyvios profesinio mokymo sistemos žmonėms suteikia darbui reikalingų įgūdžių, kurie gali padėti jiems prisitaikyti prie dvigubo perėjimo prie skaitmeninės ir žalios ekonomikos ir jį įvykdyti, įveikti susiklosčiusias kritines aplinkybes ir ekonominius sukrėtimus; visa tai kartu remia ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą. Tokios sistemos žmonėms suteikia įgūdžių, kurie padeda jiems gauti darbą ar kurti darbo rinkoje paklausias darbo vietas;
- (4) stiprios profesinio mokymo politikos priemonės ypač svarbios siekiant įgyvendinti SESV 145 straipsnyje nustatytą tikslą – ugdyti kvalifikuotą, profesiniu atžvilgiu pasirengusią ir mokačią prisitaikyti darbo jėgą bei darbo rinkas, prisitaikančias prie ekonomikos pokyčių;
- (5) Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“⁴¹ yra naujoji Europos augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti jos ekonomiką ir visuomenę ir nukreipti jas tvaresniu keliu. Mokyklos, mokymo įstaigos ir universitetai turi puikių galimybių bendrauti su mokiniais, tėvais, verslo atstovais ir platesne bendruomene apie tai, kokių pokyčių reikia norint, kad pertvarka būtų sėkminga. Norint pajusti žaliosios pertvarkos teikiamą naudą, darbuotojai turi aktyviai kelti savo kvalifikaciją ir persikvalifikuoti;

³⁸ OL C 326, 2012 10 26.

³⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁴⁰ Dok. 13129/17.

⁴¹ COM(2019) 640 *final*.

- (6) Komisijos komunikate „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“⁴² akcentuojama, kad pagal Europos įgūdžių darbotvarę, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo⁴³, ir kartu pateikiamą Tarybos rekomendaciją dėl profesinio mokymo daugiausia dėmesio reikia skirti įgūdžiams, įsidarbinamumui ir žmogiškajam kapitalui. Jame taip pranešama apie tolesnį darbą, susijusį su Europos švietimo erdve ir nauja bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis švietimo ir mokymo srityje sistema;
- (7) Komisijos komunikate „Nauja Europos pramonės strategija“⁴⁴ raginama imtis ryžtingų veiksmų, kad mokymasis visą gyvenimą taptų tikrove visiems ir kad švietimas bei mokymas neatsiliktų nuo šio dvigubo perėjimo ir padėtų jį įgyvendinti. Jame taip pat raginama, kad aukštojo mokslo ir profesinio mokymo sistemos aprūpintų darbo rinką didesniu mokslininkų, inžinierių ir technikų skaičiumi. Naujajame žiedinės ekonomikos veiksmų plane⁴⁵ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje⁴⁶ pabrėžiamas lemiamas įgūdžių vaidmuo, kurį jie atlieka pereinant prie žaliosios ir švarios ekonomikos;
- (8) Komisijos komunikate „Tvarios ir skaitmeninės Europos MVI strategija“⁴⁷ pabrėžiama, kad kvalifikuotų darbuotojų ar patyrusių vadovų trūkumas ketvirtadaliui ES labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių tapo viena didžiausių problemų⁴⁸, o tas kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra viena didžiausių kliūčių naujoms investicijoms ES⁴⁹. Profesinis mokymas ypač svarbus MVI, siekiant užtikrinti, kad jų darbuotojai turėtų reikalingų įgūdžių;
- (9) Komisijos komunikate „Lygybės Sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“⁵⁰ pabrėžiama profesinio mokymo svarba vyrams ir moterims, siekiant užtikrinti lyčių pusiausvyrą profesijose, kuriose tradiciškai dominuoja vyrai arba moterys, ir taip kovoti su lyčių stereotipais;
- (10) Komisijos komunikate : „ES biudžetas Europos ekonomikos gaivinimo planui įgyvendinti“⁵¹ išdėstomas drąsus visapusiškas Europos ekonomikos gaivinimo planas. Šis planas grindžiamas solidarumu ir sąžiningumu ir yra giliai įsišaknijęs į bendrus Sąjungos principus ir vertybes. Šiame plane nurodoma, kaip suteikti postūmį Europos ekonomikai, paskatinti perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos, ateities kartoms padaryti ją sąžiningesnę, atsparesnę ir tvaresnę;
- (11) nuo 2013 m. pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą⁵² teikiama pagalba jaunuoliams įsilieti į darbo rinką, per keturis mėnesius netekus darbo ar baigus mokslus jiems suteikiant geros kokybės darbo, tęstinio švietimo, pameistrystės ar stažuotčių pasiūlymų. Profesinis mokymas tebėra veiksmingas būdas užtikrinti sklandų jaunuolių, kuriems gresia atskirtis, perėjimą į darbo rinką. Ateityje patrauklus ir darbo rinkos poreikius atitinkantis profesinis mokymas, visų pirma pameistrystės programos, pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą gali atlikti dar svarbesnį vaidmenį, užkirdamas kelią jaunimo

⁴² COM(2020) 14 *final*.

⁴³ COM(2020) 274 *final*.

⁴⁴ COM(2020) 102 *final*.

⁴⁵ COM(2020) 98 *final*.

⁴⁶ COM(2020) 380 *final*.

⁴⁷ COM(2020) 103 *final*.

⁴⁸ 2019 m. SAFE tyrimas, https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html

⁴⁹ EIB 2018–2019 m. investicijų ataskaita, <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2018>

⁵⁰ COM(2020) 152 *final*.

⁵¹ COM(2020) 442 *final*.

⁵² OL C 120, 2013 4 26, p. 1–6.

nedarbui ir parengdamas juos būsimoms galimybėms darbo rinkoje, ypač toms, kurios yra perėjimo prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos dalis;

- (12) Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl „Europos socialinio fondo+“ (ESF+) tikslas – užtikrinti, kad profesinio mokymo sistema labiau atitiktų darbo rinkos poreikius ir kad visi turėtų vienodas mokymosi visą gyvenimą galimybes keldami kvalifikaciją ir persikvalifikuodami;
- (13) Komisijos pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukurama Sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1288/2013 nustatyta, kad 2014–2020 m. programos, apimančios mokymąsi įvairiuose kontekstuose (formalųjį, neformalųjį ir savaiminį) ir visais gyvenimo etapais, integruotumas turėtų būti išsaugotas, kad būtų galima paskatinti lankstųjį mokymąsi, leidžiančias žmonėms įgyti gebėjimų, kurių reikia XXI a. iššūkiams įveikti;
- (14) ši rekomendacija paremta įvairiomis Europos lygmeniu išplėtotomis švietimo ir mokymo bei įgūdžių srities iniciatyvomis (jų sąvadas pateikiamas I priede). Ji prisidės įgyvendinant Europos įgūdžių darbotvarę, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo, atnaujintą Skaitmeninio švietimo veiksmų planą, Europos švietimo erdvę ir bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą;
- (15) šia rekomendacija įgyvendinamas Europos švietimo erdvės tikslas sukurti tikrą Europos mokymosi erdvę, kurioje kokybiškam ir įtraukiam švietimui ir mokymui nekliudo sienos ir kuria siekiama pašalinti mokyklos baigimo pažymėjimų ar aukštojo mokslo kvalifikacijų bei mokymosi užsienyje laikotarpių pripažinimo kliūtis bei dedamos pastangos užtikrinti sklandesnį mokymo ir mokymosi visą gyvenimą pažymėjimų tarpvalstybinį pripažinimą;
- (16) remiantis 2002 m. gruodžio 19 d. Tarybos rezoliucija priimtais glaudesnio Europos bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje (Kopenhagos procesas) prioritetais⁵³, kokybiško ir lankstaus profesinio mokymo bei tarpvalstybinio judumo tikslai išliko 2010 m. Briugės komunikate⁵⁴ atsakingų ministrų apibrėžtos bendros profesinio mokymo modernizavimo vizijos pagrindu;
- (17) 2015 m. birželio 22 d. Rygos išvadose⁵⁵ už profesinį mokymą atsakingi ministrai susitarė nustatyti šiai vizijai paremti reikalingus prioritetus, kurie buvo įtraukti į 2015 m. Tarybos ir Komisijos Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) įgyvendinimo bendrą ataskaitą⁵⁶ ir į 2016 m. Naują Europos įgūdžių darbotvarę⁵⁷; taip buvo suteikta rimta paskata plėtoti tokią Sąjungos profesinio mokymo politiką, kuria daugiau dėmesio būtų skiriama jo patrauklumui ir kokybei;
- (18) pagal 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos (EQAVET) sukūrimo⁵⁸ nustatyta orientacinė sistema, skirta padėti valstybėms narėms pagerinti savo profesinio mokymo sistemų kokybę ir prisidėti prie didesnio valstybių narių

⁵³ OL C 13, 2003 1 18

⁵⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/bruges-communication>

⁵⁵ https://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf

⁵⁶ OL C 417, 2015 12 15, p. 25–35.

⁵⁷ COM(2016) 381 *final*.

⁵⁸ OL C 155, 2009 7 8.

profesinio mokymo politikos vystymo tarpusavio skaidrumo. EQAVET per dešimt įgyvendinimo metų skatino reformas nacionalinių kokybės užtikrinimo sistemų srityje, tačiau reikšmingai neprisidėjo prie didesnio kokybės užtikrinimo tvarkos skaidrumo. Be to, ji daugiausia buvo taikoma mokyklose vykdomam pirminiam profesiniam mokymui. Todėl 2009 m. EQAVET sistemą reikėtų įtraukti į šią rekomendaciją ir ją papildyti elementais, kuriais pašalinami tos sistemos įgyvendinimo trūkumai, susiję su mokymosi rezultatų kokybe, sertifikavimu ir vertinimu, konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, mokytojų ir instruktorių vaidmeniu, mokymusi darbo vietoje ir profesinio mokymo lankstumu. Siekiant pagerinti tarpusavio mokymąsi, profesinio mokymo teikimo kokybės užtikrinimo tvarkos skaidrumą ir nuoseklumą bei sustiprinti ES valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą, reikėtų pradėti taikyti ES lygmens kokybės užtikrinimo sistemų tarpusavio vertinimą;

- (19) 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos profesinio mokymo kreditų sistemos (ECVET) sukūrimo⁵⁹ siekiama pagerinti mokymosi rezultatų pripažinimą, kaupimą ir perkėlimą, paremti judumą ir mokymąsi visą gyvenimą, taip pat nustatyti profesiniam mokymui taikytiną ES kreditų sistemą. Per dešimt įgyvendinimo metų ECVET, pagal kurią buvo taikomi ir dokumentais pripažįstami mokymosi rezultatų vienetai, labai padėjo plėtoti kokybiškesnę judumo patirtį. Vis dėlto ECVET taškų principas plačiai taikomas nebuvo ir ECVET nepavyko išvystyti Europos kreditų sistemos profesinio mokymo srityje. Todėl į šią Tarybos rekomendaciją turėtų būti įtraukti pagrindiniai su lankstumu susiję ECVET principai (pvz., mokymosi rezultatų vienetai). ECVET priemonės (pvz., mokymosi susitarimus ir mokymosi memorandumus), kuriais remiamas pagal profesinio mokymo programas besimokančių asmenų judumas, reikėtų toliau plėtoti pagal kitas ES priemones, pvz., programą „Erasmus+“ remiamas priemones. Profesinėms kvalifikacijoms po vidurinės mokyklos ar tretinio lygmens kvalifikacijoms galima taikyti jau egzistuojančią Europos kreditų perkėlimo sistemą;
- (20) 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacijoje dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos⁶⁰ nustatyta 14 pagrindinių kriterijų, kuriais valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai turėtų vadovautis rengdami kokybiškas ir veiksmingas pameistrystės programas, užtikrindami tiek su darbu susijusius įgūdžius, tiek asmeninį pameistrių tobulėjimą;
- (21) CEDEFOP vykdytos prioritetų, dėl kurių buvo sutarta 2015 m. birželio 22 d. Rygos išvadose, stebėsenos rezultatai atskleidė nemažai sričių, kuriose šalys padarė pažangą įgyvendindamos profesinio mokymo modernizavimo darbotvarkę, visų pirma dėl pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje, kokybės užtikrinimo, įgūdžių numatymo mechanizmų nustatymo ir patariamųjų organų, kuriuose dalyvauja socialiniai partneriai, dėl didesnių galimybių keisti studijų kryptį bei lankstumo ir pastaruoju metu – dėl didesnio dėmesio skaitmeniniams įgūdžiams. Vis dėlto kalbant apie žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, reikia gerokai plėsti ir tobulinti tęstinio profesinio mokymo pasiūlą ir jaunuoliams, ir suaugusiesiems, kartu didinant pirminio profesinio mokymo patrauklumą ir kokybę;
- (22) daugybė šalių įgyvendina iniciatyvas, skirtas profesinio mokymo meistriškumui skatinti ir profesiniam mokymui glaudžiau sieti su inovacijų ir įgūdžių ekosistemomis. Remiantis šiais pavyzdžiais sėkmingai išbandyta profesinio meistriškumo centrų koncepcija. Siekiama, kad jie taptų pasaulinio lygmens konkrečių sričių profesinio

⁵⁹ OL C 155, 2009 7 8.

⁶⁰ OL C 153, 2018 5 2.

mokymo atskaitos taškais, skirtais tiek pirminiam mokymui, tiek kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui;

- (23) 2018 m. gruodžio mėn. priimtoje nuomonėje dėl profesinio mokymo ateities⁶¹ Profesinio mokymo patariamasis komitetas pateikė kokybiško, įtraukaus ir visą gyvenimą trunkančio profesinio mokymo, atitinkančio dėl ekonominių, technologinių ir visuomeninių pokyčių kylančius ateities poreikius, viziją. Šioje nuomonėje Komisija buvo raginama parengti pasiūlymą dėl ES profesinio mokymo politikos sistemos ir esamų priemonių racionalizavimo ir konsolidavimo visa apimančios Tarybos rekomendacijos forma;
- (24) šioje rekomendacijoje profesinis mokymas – tai mokymas, skirtas suteikti konkrečias profesijas ar plačiau darbo rinkoje reikalingas žinias, gebėjimus, įgūdžius ir (arba) kompetencijas jaunimui ir suaugusiems asmenims, kuris gali būti vykdomas formalioje ir neformalioje aplinkoje visais Europos kvalifikacijų sandaros lygiais, įskaitant tretinį;
- (25) atsižvelgiant į neprivalomą šios rekomendacijos pobūdį, ji atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus, ir turėtų būti įgyvendinama vadovaujantis Europos teise, nacionaline teise ir praktika; šia rekomendacija nedaromas poveikis Direktyvai 2005/36/EB⁶² su pakeitimais, padarytais Direktyva 2013/55/EB⁶³ dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir joje nustatyto automatinio pripažinimo režimo,

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

- (a) dirbti siekiant įgyvendinti Sąjungos profesinio mokymo politiką, kuria:
- *jaunuoliams ir suaugusiems žmonėms suteikiama įgūdžių, leidžiančių klestėti kintančioje darbo rinkoje ir visuomenėje, valdyti ekonomikos atsigavimą ir teisingą perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos vykstant demografiniams pokyčiams ir visomis ekonomikos sąlygomis;*
 - *užtikrinamas įtraukumas ir lygios galimybės, prisidedama prie atsparumo, socialinio teisingumo ir gerovės ir*
 - *Europos profesinis mokymas įtvirtinamas kaip pasaulinis įgūdžių ugdymo atskaitos taškas;*
- (b) imtis veiksmų ir investuoti, siekiant įgyvendinti šią politiką remiantis tolesniuose 1–23 punktuose apibrėžtais principais ir
- (c) dirbti, kad iki 2025 m. būtų pasiekti toliau išdėstyti **tikslai**, kurie yra atitinkamų Europos stebėsenos sistemų, įskaitant švietimo ir mokymo ir socialinės bei užimtumo politikos srities, dalis:
- **įsidarbinusių absolventų dalis turėtų būti bent 82 proc.**⁶⁴;
 - **60 proc. profesinio mokymo programas baigusių absolventų** profesinio mokymo metu **dalyvavo mokyme darbo vietoje**⁶⁵. Šis tikslas siejamas su visų formų

⁶¹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479&langId=en>

⁶² OL L 255, 2005 9 30.

⁶³ OL L 354, 2013 12 28.

⁶⁴ Tai apims 20–34 m. amžiaus asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą ir baigusių mokytis prieš 1–3 metus, grupę.

⁶⁵ Tai apims 15–34 m. amžiaus asmenų, baigusių mokytis prieš 1–3 metus, grupę. Šis rodiklis bus grindžiamas duomenimis, kurie bus renkami nuo 2021 m. atliekant ES darbo jėgos tyrimą.

mokymusi darbo vietoje. Tokiu būdu jis leis išplėsti pameistrystės galimybes, kurioms gali būti teikiama parama pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą;

- **8 proc. pagal profesinio mokymo programas besimokančių asmenų naudojasi judumo užsienyje mokymosi tikslais galimybėmis⁶⁶.**

Profesinis mokymas sugeba greitai prisitaikyti prie dinamiškų darbo rinkos pokyčių

1. Profesinio mokymo programos teikia subalansuotą, prie visų ekonomikos sąlygų, nuolat kintančių darbo vietų ir darbo metodų pritaikytą **profesinių ir techninių įgūdžių** derinį ir **bendruosius gebėjimus⁶⁷**, įskaitant patikimus pagrindinius, skaitmeninius, universaliuosius, žaliuosius ir kitus gyvenimo įgūdžius, kurie suteikia tvirtą atsparumą, užimtumo visą gyvenimą, socialinės įtraukties, aktyvaus pilietiškumo ir asmeninio tobulėjimo pagrindą.
2. Profesinio mokymo planai, mokymo programos ir kvalifikacijos nuolat atnaujinami naudojantis **patikimu su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimu** (t. y. pasitelkiant absolventų karjeros stebėsenos sistemas, įgūdžių numatymo mechanizmus, be kita ko, sektorių ir regionų lygmenimis).
3. Profesinio mokymo paslaugų teikėjai naudojami tinkamo laipsnio **autonomija, lankstumu, parama ir finansavimu**, kad savo mokymo pasiūlą galėtų greitai pritaikyti prie kintančio įgūdžių poreikio, perėjimo prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos ir ekonomikos ciklų.
4. Į visų lygių profesinio mokymo programas įtraukiami **mokymosi darbo vietoje** elementai, kurie toliau išplečiami ir taikomi tęstiniam profesiniam mokymui. Toliau vystomos **pameistrystės programos⁶⁸**, siekiant didinti pasiūlą pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą⁶⁹; jas papildo tinkama parama⁷⁰ ir priemonės, skirtos pameistrystės programų pasiūlai stabilizuoti ir konkrečioms mažųjų įmonių problemoms spręsti.

Profesinio mokymo pagrindas yra lankstumas ir tobulėjimo galimybės

5. Profesinio mokymo programos yra **pritaikytos prie individualių poreikių ir orientuotos į besimokančiuosius**, jos siūlo prieigą prie tiesioginio ir skaitmeninio ar mišriojo mokymosi, lanksčias ir į modulius suskirstytas kryptis, kuriose pripažįstami neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatai, ir atveria kelią į profesinę karjerą ir tolesnes mokymosi galimybes. Tęstinio profesinio mokymo programos parengtos taip, kad būtų galima greitai prisitaikyti prie sektoriaus, verslo ar individualių kvalifikacijos kėlimo ar persikvalifikavimo poreikių.
6. Profesinio mokymo programos grindžiamos **moduliais arba mokymosi rezultatų vienetais**, taikomi patvirtinimo mechanizmai, kuriais sudaromos galimybės perkelti,

⁶⁶ Šis dydis apskaičiuojamas kaip judžių studentų dalis nuo tų kalendorinių metų profesinio mokymo programų absolventų skaičiaus. Šis rodiklis bus grindžiamas programos „Erasmus+“ judumo duomenimis ir UOE profesinio mokymo programų absolventų duomenimis. Be to, atitinkamais atvejais programos „Erasmus+“ duomenims papildyti taip gali būti naudojami nacionalinių valdžios institucijų judumo programų duomenys.

⁶⁷ Kaip apibrėžta 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų.

⁶⁸ Kaip apibrėžta pagal 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacijoje dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos.

⁶⁹ Kaip apibrėžta pagal 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo.

⁷⁰ Tai gali būti ir bendri kelių įmonių mokymo centrai.

pripažinti ir kaupti atskiro asmens mokymosi rezultatus, siekiant atitinkamai įgyti kvalifikaciją, dalinę kvalifikaciją ar mikrokredencialą⁷¹.

Profesinis mokymas yra inovacijų ir ekonomikos augimo varomoji jėga; tai pasirengimas teisingam perėjimui prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos ir darbo rinkoje labai paklausioms profesijoms.

7. Profesinio mokymo atsparumas didinamas jį įtraukiant į ekonomikos, pramonės ir inovacijų strategijas, įskaitant strategijas, susijusias su **ekonomikos gaivinimu, perėjimu prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos**. Dėl to, atsižvelgiant į poreikius, reikia gerokai išplėsti **tęstinio profesinio mokymo** pasiūlą, skatinant įgyti verslumo, skaitmeninių ir žaliųjų įgūdžių.
8. **Profesinio meistriškumo centrai**, remdami Europos ir regioninio lygmens inovacijų ir pažangiųjų specializacijų strategijas, profesinio mokymo plėtrą į aukštesnius kvalifikacijos lygius (EKS 5–8 lygis), skatina vietos verslo investicijas, remia ekonomikos atsigavimą, perėjimą prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos ir teikia tokias inovatyvias paslaugas kaip klasterius ir verslo inkubatorius startuoliams ir MVĮ skirtas technologines inovacijas, taip pat novatoriškus perkvalifikavimo sprendimus darbuotojams, kuriems gresia atleidimas.
9. Profesinio mokymo įstaigos turi prieigą prie naujausios infrastruktūros, yra parengusios **skaitmeninimo strategijas**⁷² ir į savo programas ir organizacinį valdymą įtraukia aplinkos ir socialinio tvarumo aspektus ir taip prisideda įgyvendinant JT darnaus vystymosi tikslus.

Profesinis mokymas yra patrauklus pasirinkimas, grindžiamas moderniu ir suskaitmenintu mokymu ir (arba) įgūdžių ugdymu

10. **Aukštesniojo profesinio mokymo programos** (EKS 5–8 lygis) toliau vystomos, kad patenkintų padidėjusį aukštesnio lygio profesinių įgūdžių poreikį.
11. Profesinis mokymas yra **mokymosi visą gyvenimą tęstinumo** dalis; esama **lanksčių ir galimybes keisti studijų kryptį suteikiančių** būdų, leidžiančių judėti tarp tiek pirminio, tiek tęstinio profesinio mokymo, bendrojo lavinimo ir auštojo mokslo sistemų.
12. Profesinio mokymo programos vykdomos taikant tinkamą derinį, kurį sudaro **atvira, skaitmeninė ir aktyvaus mokymosi aplinka**, į kurią įeina mokymuisi palankios darbo vietos ir prie kurios prisideda moderni ir prieinama infrastruktūra, įranga, technologijos, ir lankstūs pedagoginiai metodai ir priemonės, visų pirma IRT paremtos simuliacijos, virtuali ir papildyta realybė, kurios didina profesinio mokymo prieinamumą ir veiksmingumą (be kita ko, ir mažosioms įmonėms)⁷³.
13. Profesinio mokymo sistemos **mokytojai, instruktoriai ir administratoriai** dalyvauja pirminiame ir tęsiniame profesiniame tobulėjime, kuriuo siekiama užtikrinti mokymo kokybę, skatinti įgyti techninių ir skaitmeninių įgūdžių ir perprasti veiksmingus novatoriškus mokymo metodus, dirbti naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis ir įvairioje ir daugiakultūroje aplinkoje. Jų karjeros

⁷¹ Remiantis 2012 m. gruodžio 20 d. Tarybos rekomendacija dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo.

⁷² Pvz., SELFIE savianalizės priemonė padeda profesinio mokymo įstaigoms veiksmingai taikyti skaitmenines technologijas mokymui ir mokymuisi ir glaudžiau bendradarbiauti su darbdaviais mokymosi darbo vietoje atvejais.

⁷³ Be to, tai gali būti bendradarbiavimu grindžiamas mokymas, tarpdisciplininis ir projektais grindžiamas mokymasis, nauji mokymo įstaigų ir įmonių organizaciniai metodai, taip pat dirbtinis intelektas.

galimybės tampa patrauklesnės taikant platesnio užmojo įdarbinimo metodus, geresnes karjeros galimybes (pvz., hibridinių mokytojų ir (arba) instruktorių atveju)⁷⁴ ir glaudesnę profesinio mokymo srities mokytojų ir (arba) instruktorių ir įmonių bendradarbiavimą.

14. **Tarptautinimo** strategijomis remiamas strateginis požiūris į profesinio mokymo srities tarptautinį bendradarbiavimą, be kita ko, ES pasienio regionuose. Tokiomis strategijomis pasauliniu mastu skatinama sėkminga nacionalinė patirtis ir dalyvavimas tarptautiniuose **įgūdžių konkursuose**.
15. Užtikrinamas pagal profesinio mokymo programas besimokančių asmenų ir darbuotojų **judumas mokymosi tikslais** (įskaitant virtualųjį judumą, ilgalaikį judumą ir judumą į trečiąsias šalis); tai daryti lengviau taikant ir pripažįstant mokymosi rezultatų vienetus ir atitinkamas europines priemones⁷⁵.
16. Kokybiškomis **visą gyvenimą trunkančio orientavimo paslaugomis** ir visapusišku skaitmeninių paslaugų naudojimu užtikrinama aiški ir vartotojui naudoti patogi informacija apie mokymosi, karjeros ir patvirtinimo galimybes visoje ES.

Profesinis mokymas skatina lygias galimybes

17. **Profesinio mokymo programos yra įtraukios** pažeidžiamų grupių žmonėms, pvz., negalią turintiems asmenims, žemos kvalifikacijos ir mažai įgūdžių turintiems suaugusiesiems, etninių ir rasinių mažumų atstovams (įskaitant romus), migrantų kilmės asmenims ir žmonėms, kurie turi mažiau galimybių dėl geografinės padėties. Tikslinės priemonės ir lankstūs mokymo būdai turėtų užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir paremti perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką.
18. Profesinio mokymo programos, visų pirma pažeidžiamų grupių asmenims ir žmonėms kaimo ar atokiose vietovėse, **prieinamos** per skaitmeninio mokymosi platformas, naudojant atitinkamas priemones, įrangą ir interneto ryšį;
19. tikslinėmis priemonėmis skatinama **lyčių pusiausvyrą** tradiciškai vyriškomis ar moteriškomis laikomose profesijose ir sprendžiamos kitos su lytimi ir kitais stereotipais susijusios problemos.

Profesinis mokymas grindžiamas kokybės užtikrinimo kultūra

20. Į nacionalines tiek pirminio, tiek tęstinio profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemas įtraukiama II priede aprašyta **Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema** (EQAVET sistema). Ji taikoma visose viešųjų ir privačiųjų paslaugų teikėjų vykdomo profesinio mokymo aplinkose (pvz., mokyklose, mokantis darbo vietoje, įskaitant pameistrystės programas) ir visų tipų mokymuisi (skaitmeniniam, tiesioginiam ar mišriajam) ir yra paremta profesinio mokymo kokybės užtikrinimo bendrą rodiklių rinkiniu, taikomu ir sistemos, ir paslaugos teikėjo lygmeniu, kaip nurodyta II priede.

⁷⁴ Hibridiniai mokytojai ir (instruktoriai) – personalas, kuris dalį laiko dirba įmonėje ir dalį laiko dėsto profesinėje mokykloje ar centre. Tokia sistema gali prisidėti prie tvirtesnių profesinių mokyklų ir įmonių bendradarbiavimo susitarimų, kad tas bendradarbiavimas būtų labiau struktūriškas ir dažnesnis. Hibridiniai mokytojai į mokyklinę aplinką gali atnešti reikalingų inovacijų ir kartu spręsti vis didėjančią profesinio mokymo srities mokytojų trūkumo ir senėjimo problemą. Ši koncepcija suteikia vertingą karjeros perspektyvą ir yra naudinga tiek mokykloms, tiek įmonėms, be kita ko, ir dėl to, kad jos gali dalytis darbo užmokesčio išlaidas.

⁷⁵ Pavyzdžiui, susitarimo memorandumų ir mokymosi susitarimų šablonus.

21. Profesinio mokymo **nacionaliniai kokybės užtikrinimo informaciniai punktai** ir toliau suburia visus atitinkamus nacionalinio ir regioninio lygmens suinteresuotuosius subjektus siekiant:
- imtis konkrečių iniciatyvų įgyvendinti ir toliau plėtoti EQAVET sistemą;
 - informuoti ir sutelkti įvairius suinteresuotuosius subjektus, įskaitant profesinio meistriškumo centrus, kad jie prisidėtų prie EQAVET sistemos įgyvendinimo;
 - remti savęs vertinimą kaip papildomą ir veiksmingą kokybės užtikrinimo priemonę, leidžiančią įvertinti sėkmę ir nustatyti tobulintinas sritis, be kita ko, susijusias su profesinio mokymo sistemų ir įstaigų skaitmenine parengtimi;
 - aktyviai dalyvauti Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tinklo veikloje;
 - teikti nacionalinių kokybės užtikrinimo priemonių, paremtų EQAVET sistema, atnaujintus aprašus;
 - dalyvauti vykdant ES lygmens kokybės užtikrinimo **tarpusavio vertinimą**⁷⁶, kad taip būtų pagerintas kokybės užtikrinimo priemonių skaidrumas bei nuoseklumas ir sustiprintas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas.

Įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu

Valstybėms narėms drauge su socialiniais partneriais ir kitais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais rekomenduojama imtis veiksmų šiai politikai įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu. Tam jie turėtų:

22. dėl profesinio mokymo valdymo užtikrinti tvarius viešojo ir privačiojo sektoriaus **partnerystės ryšius**. Įtraukti socialinius partnerius ir visus susijusius suinteresuotuosius subjektus, įskaitant profesinio mokymo įstaigas, pramonę ir bet kokio dydžio įmones, viešąsias ir privačiąsias užimtumo tarnybas, tokius tarpininkus kaip pramonės, prekybos ir amatų rūmus, profesines ir sektorių organizacijas, Jaunimo garantijos iniciatyvas, ESF ir kitų ES iniciatyvų nacionalinius koordinatorius, informacinių technologijų sektorius, profesinio meistriškumo centrus, klasterius, besimokančiųjų ir jų tėvų organizacijos, taip pat vietos, regioninės ir nacionalinės valdžios institucijas. Tokius partnerystės ryšius skatinti regioniniu ir sektorių lygmenimis;
23. kuo geriau pasinaudoti tokiomis **Europos skaidrumo užtikrinimo priemonėmis** kaip Europos kvalifikacijų sandara, Europos kreditų perkėlimo sistema (ECTS), EUROPASS ir Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius (ESCO), palengvinti visų ar dalinių kvalifikacijų ir mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų automatinį pripažinimą⁷⁷, besimokantiems asmenims sudaryti galimybę pasinaudoti įvairiomis EUROPASS funkcijomis (pvz., internetiniame profilyje, kuris naudojamas profesiniam orientavimui, įrašyti savo patirtį, įgūdžius ir kvalifikaciją, gauti skaitmeniniu parašu patvirtintą pažymėjimą, taip pat gauti pasiūlymų, ieškoti informacijos apie mokymosi ir darbo galimybes, kvalifikacijas, patvirtinimą, pripažinimą ir pan.);

⁷⁶ Tarpusavio vertinimas yra abipusio mokymosi veikla, kurios tikslas – padėti tobulinti kokybės užtikrinimo priemones ir didinti jų skaidrumą sistemos lygmeniu, pasitelkiant konkrečią metodiką, kurią parengs Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tinklas.

⁷⁷ Pagal 2018 m. lapkričio 26 d. Tarybos rekomendaciją dėl aukštojo mokslo, vidurinio ugdymo ir mokymo kvalifikacijų bei mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų automatinio tarpusavio pripažinimo skatinimo.

24. kuo geriau pasinaudoti **Europos Sąjungos fondais ir priemonėmis**, pagal kurias remiamos profesinio mokymo reformos, įskaitant skaitmeninimą ir aplinkosauginį tvarumą, ir (arba) į jas investuojama, tokiais kaip priemonė „Next Generation EU“ (ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, REACT-EU), Europos socialinis fondas +, SURE, Europos regioninės plėtros fondas, „InvestEU“, „Erasmus+“, „Europos horizontas“, INTERREG, Skaitmeninės Europos programa, Teisingos pertvarkos mechanizmas, Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir modernizavimo fondas; skatinti tolesnes investicijas tiek į viešojo, tiek į privačiojo sektoriaus profesinį mokymą;
25. per vienus metus nuo šios rekomendacijos priėmimo apibrėžti **priemones, kurių reikia imtis šiai rekomendacijai įgyvendinti** nacionaliniu lygmeniu ir vykdyti su jų įgyvendinimu susijusią tolesnę veiklą, be kita ko, tinkamai paskirstant nacionalinius išteklius ir daug dėmesio skiriant skaitmeninimo ir aplinkosauginio tvarumo integravimui į visą profesinio mokymo sektorių,

PALANKIAI VERTINA KOMISIJOS KETINIMĄ:

įgyvendinti Sąjungos profesinio mokymo politiką, kuria remiami valstybių narių veiksmai, be kita ko, tokiais būdais:

26. užtikrinant ES profesinio mokymo **veiksmingą valdymą**, pasitelkus trišalį Profesinio mokymo patariamąjį komitetą ir vadovaujantis tęstine darbo programa, bendradarbiaujant su profesinio mokymo srities generaliniais direktoriais⁷⁸, besimokančių asmenų atstovais ir profesinio mokymo paslaugų teikėjais;
27. užtikrinant, kad ES profesinio mokymo politika visapusiškai atspindėtų vykdančią Europos ekonomikos gaivinimo planą, Europos **žaliąjį kursą** ir **Naują Europos pramonės strategiją** ir kad ji būtų Europos įgūdžių darbotvarkės, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo, **Skaitmeninio švietimo veiksmų plano**, bendros Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje sistemos ir **Europos švietimo erdvės** dalis;
28. stiprinant paramą **pameistrystės struktūrinėms reformoms** teikiant pameistrystės rėmimo paslaugas ir suteikus naują postūmį Europos pameistrystės aljansui, palaikant sąveiką su Jaunimo garantijų iniciatyva, bendradarbiaujant su CEDEFOP palaipsniui išplėsti profesinio mokymo **rėmimo paslaugas**;
29. paremiant tikslą palaipsniui įsteigti ir išplėtoti 50 **profesinio meistriškumo centrų** Europos platformų ir išnagrinėti galimybę sukurti pagrindinius **Europos profesinius profilius**, kurie būtų EUROPASS platformos dalis, kurią esant galimybei papildytų profesinis skaitmeninis turinys, kad būtų galima lengviau užtikrinti besimokančių asmenų ir darbuotojų judumą, automatinį kvalifikacijų pripažinimą ir kurti bendras profesinio mokymo programas, kvalifikacijas ir mikrokredenciacijas;
30. remiant kokybinį veiksmingą **profesinio mokymo paslaugų skaitmeninimą** tiek mokymuisi mokykloje, tiek mokymuisi darbo vietoje, skatinant naudotis **Europos kompetencijos sistema** ir tokiomis **įsivertinimo priemonėmis** kaip SELFIE⁷⁹, ir įvertinti galimybę ES mastu atlikti profesinių mokyklų tyrimą;
31. skatinant **Europos profesinį mokymą kaip pasaulinį įgūdžių ugdymo atskaitos tašką**, be kita ko, remiant profesinio mokymo sistemų tarptautinimą

⁷⁸ Profesinio mokymo srities generalinius direktorius skiria valstybės narės; Komisija, remdamasi valstybių narių pateikta informacija, sudaro jų sąrašą.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital/about-selfie_lt

(bendradarbiaujant su ETF), įgūdžių konkursus ir komunikacijos kampanijas, kuriais siekiama didinti profesinio mokymo patrauklumą ir gerinti jo įvaizdį, ir suteikiant vartotojui patogią prieigą prie informacijos apie profesinį mokymą ir susijusias karjeros galimybes, remiantis EUROPASS funkcijomis ir toliau jas plėtojant;

32. remiant valstybių narių pastangas įgyvendinti šią rekomendaciją, stiprinant profesinio mokymo įstaigų gebėjimus, įskaitant jų skaitmeninimą ir aplinkosauginį tvarumą, ir skatinant profesinio mokymo srities mokslinius tyrimus nacionaliniu ir ES lygmenimis susijusių **Sąjungos fondų ir programų** (priemonės „Next Generation EU“ (ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, REACT-EU), „Europos socialinio fondo +“, SURE, Europos regioninės plėtros fondo, „InvestEU“, „Erasmus+“, „Europos horizonto“, INTERREG, Skaitmeninės Europos programos, Teisingos pertvarkos mechanizmo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir modernizavimo fondo) lėšomis;
33. užtikrinant **kokybinę ir kiekybinę stebėseną**, atitinkančią šioje rekomendacijoje apibrėžtus bendruosius tikslus bei kitus susijusius duomenis, be kita ko, susijusius su investicijomis, ir įtraukiant šiuos duomenis į Europos semestro procesą ir susijusias Europos stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemas ir kas penkerius metus teikiant Tarybai šios rekomendacijos įgyvendinimo **ataskaitas**, kurios būtų paremtos metiniais CEDEFOP stebėsenos rezultatais.

Šia rekomendacija pakeičiama 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos (EQAVET) sukūrimo ir 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos profesinio mokymo kreditų sistemos (ECVET) sukūrimo.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*